

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิลปะอาเซียน

เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา
ลาว และไทย

ASEAN ART

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล

ศิลปะอาเซียน

(เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และไทย)

ASEAN ART

(Vietnam, Cambodia, Myanmar,
Laos and Thailand)

ศิลปะอาเซียน

(เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และไทย)

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2558

640.-

ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล

ศิลปะอาเซียน : เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และไทย / ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล

1. ศิลปกรรม -- เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
2. ศิลปกรรม -- เวียดนาม.
3. ศิลปกรรม -- กัมพูชา.
4. ศิลปกรรม -- พม่า.
5. ศิลปกรรม -- ลาว.
6. ศิลปกรรม -- ไทย.

709.59

ISBN 978-974-03-3428-6

สปพจ. 2002

สรรคุณคำวิชาการ *สู่สังคม*

www.ChulaPress.com

Knowledge to All

ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 1,500 เล่ม พ.ศ. 2558

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดทำหน้า ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา

ศาลาพระเกี้ยว โทร. 0-2218-7000-3 โทรสาร 0-2255-4441

สยามสแควร์ โทร. 0-2218-9881-2 โทรสาร 0-2254-9495

ม.นครสวรรค์ จ.พิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-4 โทรสาร 0-5526-0165

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4421-6131-4 โทรสาร 0-4421-6135

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9 โทรสาร 0-3839-3239

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครนายก โทร. 0-3739-3023 โทรสาร 0-3739-3023

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. 0-5446-6799-800 โทรสาร 0-5446-6798

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น 4 โทร. 0-2160-5301-2 โทรสาร 0-2160-5304

รัตนานิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. 0-2950-5408-9 โทรสาร 0-2950-5405

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. 0-2255-4433 <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า หนังสือเข้าชั้นเรียน ติดต่อแผนกขายส่ง สาขารัตนานิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. 0-2950-5408-9

โทรสาร 0-2950-5405

มีจำหน่ายที่ ร้านซีเอ็ดทุกสาขา ร้านนายอินทร์ทุกสาขา และร้านหนังสือชั้นนำทั่วประเทศ

กองบรรณาธิการ : รวีวรรณ จันทร์แน่น

พิสูจน์อักษร : จุฑามาศ ตั้งจิตพิชัย

ออกแบบปกและรูปเล่ม : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชอบและทำ โทร. 0-2447-2464, 08-1642-0419

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [5902-270]

โทร. 0-2218-3549-50 โทรสาร 0-2218-3557

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

คำนำ

การรวมประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2538 ทำให้เกิดกระแสความตื่นตัวของการตระหนักรู้และความพร้อมในการก้าวเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนที่จะส่งผลกระทบต่อครั้งใหญ่ให้กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ทว่าในแวดวงการศึกษาทางด้านศิลปะกลับยังขาดแคลนหนังสือและตำราที่ใช้ประกอบการศึกษา ทำให้ความรู้ความเข้าใจที่ชาวไทยพึงต้องศึกษาเพื่อเข้าใจในศิลปะของประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ ของอาเซียนกลายเป็นสิ่งที่ขาดพร่องอย่างน่าเสียดายยิ่ง

เพราะศิลปะมาจากรากฐานทางภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ สุนทรียะในจิตใจของมนุษย์ เป็นสิ่งจรจโรงถึงห้วงความคิดและสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การเรียนรู้ศิลปะจะทำให้เข้าใจถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ และเมื่อใดที่เข้าใจในศิลปะ ย่อมทำให้เกิดความพร้อมในความเข้าใจถึงอัตลักษณ์ของชนชาติต่าง ๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้อย่างถ่องแท้ การเรียบเรียงหนังสือศิลปะอาเซียน (ASEAN ART) ในเล่มนี้กล่าวถึงศิลปะของเวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และไทย ซึ่งเป็นกลุ่ม “วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง” ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน มีคติความเชื่อและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

การออกเสียงในชื่อเฉพาะทางศิลปะและสถาปัตยกรรมของแต่ละประเทศ จะใช้การออกเสียงตามชาตินั้น ๆ เป็นหลัก โดยกำกับเสียงที่ชาวไทยคุ้นเคยไว้ด้านหลัง อาทิ วิหารนกะกาโหย่ง (วิหารนากายน) บ็อนเตียชเรีย (ปราสาทบันทายสรี) จั้วหมดโกด (วัดเสาเตียว) และจะใช้ชื่อภาษาอังกฤษกำกับ เพื่อให้เป็นแบบอย่างมาตรฐานเดียวกันกับหนังสือต่างประเทศ รวมทั้งยังสามารถใช้สืบค้นเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจต่อไป ทั้งนี้ยกเว้นชื่อเฉพาะของภาษาเวียดนามจะใช้การกำกับด้วยตัวอักษรแบบโกว๊กหงือ (Quốc Ngữ) เพราะเป็นการสะกดด้วยตัวอักษรใช้กันแพร่หลายในเวียดนาม โดยใช้ระบบการเขียนด้วยตัวอักษรละตินเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ และมีเครื่องหมายเสริมสัทอักษรใช้เป็นวรรณยุกต์ โครงสร้างอักษรจึงใกล้เคียงกับการเขียนแบบภาษาอังกฤษ การเขียนด้วยตัวอักษรแบบโกว๊กหงือจะมีประโยชน์ในการสื่อสารกับประเทศเวียดนามได้โดยตรง เช่น Đông Sơn (เขียนแบบเวียดนาม) สามารถเปลี่ยนมาเขียนแบบอังกฤษคือ Dong Son ซึ่งไม่แตกต่างในลักษณะอักษรมากนัก ทำให้เนื้อหาในส่วนของศิลปะเวียดนามจึงขอใช้กำกับด้วยตัวอักษรแบบโกว๊กหงือ

ในระบบการอ้างอิงปีศักราชของศิลปะอาเซียนในเล่มนี้ ยังคงใช้คริสต์ศักราช (ค.ศ.) ทั้งหมด ยกเว้นเพียงช่วงศิลปะไทยที่ยังคงใช้พุทธศักราช (พ.ศ.) ตามความนิยมในประเทศไทย แต่เพื่อให้สามารถเทียบเคียงช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กับชาติอื่น ๆ จึงกำกับปีคริสต์ศักราชเพียงเฉพาะที่สำคัญเท่านั้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์จากภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.มนธิรา ราโท ที่อนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านตัวอักษรภาษาไทยเวียดนาม และอาจารย์ ดร.ไกล่รุ่ง อามระดิษ ที่อนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านตัวอักษรภาษาไทยเขมร อาจารย์ Eddie lun คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ที่อนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านตัวอักษรภาษาพม่า ขอขอบคุณคุณสุนุทธิดา มนทิวรรักษ์ และคุณทัศนีย์ สุขชีวรรณ ที่เอื้อเฟื้อภาพประกอบ ขอขอบคุณคุณรวีวรรณ จันทรมั่น และขอบพระคุณสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้การสนับสนุนและจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้อนุญาตให้ใช้ดวงตราอาเซียนบนปกหนังสือ “ศิลปะอาเซียน” อย่างเป็นทางการ ตามหนังสือเลขที่ กต ๑๒๐๒/๕๐๔ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

รองศาสตราจารย์ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล
ธันวาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ศิลปะเวียดนาม	
• ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	2
• ประวัติศาสตร์เวียดนามโดยสังเขป	3
• สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเวียดนาม	9
• สถาปัตยกรรมเวียดนาม	18
• ประติมากรรมเวียดนาม	69
• ศิลปะจามในเวียดนาม	76
• สถาปัตยกรรมบ้านพื้นเมืองเวียดนาม	92
• ศิลปะพื้นบ้านเวียดนาม	95
ศิลปะเขมร (กัมพูชา)	
• ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับราชอาณาจักรกัมพูชา	102
• ประวัติศาสตร์กัมพูชาโดยสังเขป	103
• สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในกัมพูชา	108
• สถาปัตยกรรมเขมร	112
• ประติมากรรมเขมร	166
• สถาปัตยกรรมบ้านพื้นเมืองเขมร	179
• ศิลปะพื้นบ้านเขมร	180
ศิลปะพม่า (เมียนมา)	
• ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	184
• ประวัติศาสตร์พม่า (เมียนมา) โดยสังเขป	185
• สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในพม่า	190
• สถาปัตยกรรมพม่า	193
• สถาปัตยกรรมบ้านพื้นเมืองพม่า	250

• ประติมากรรมพม่า	254
• จิตรกรรมพม่า	268
• ศิลปะพื้นบ้านพม่า	272

ศิลปะลาว

• ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	276
• ประวัติศาสตร์ลาวโดยสังเขป	277
• สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในลาว	281
• สถาปัตยกรรมลาว	284
• สถาปัตยกรรมบ้านพื้นเมืองลาว	315
• ประติมากรรมลาว	317
• จิตรกรรมลาว	322
• ศิลปะพื้นบ้านลาว	324

ศิลปะไทย

• ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับราชอาณาจักรไทย	330
• ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป	331
• สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในไทย	338
• ลำดับประวัติศาสตร์ศิลปะไทย	352
• ศิลปะทวารวดี	354
• ศิลปะศรีวิชัย	374
• ศิลปะขอมในประเทศไทย หรือศิลปะลพบุรี	384
• ศิลปะสุโขทัย	408
• ศิลปะล้านนา หรือศิลปะเชียงใหม่	435
• ศิลปะอยุธยา	460
• ศิลปะรัตนโกสินทร์	478
• สถาปัตยกรรมบ้านพื้นเมืองไทย	505
• จิตรกรรมไทย	509
• ศิลปะพื้นบ้านไทย	516

บรรณานุกรม	525
ประวัติผู้เขียน	531

ศิลปะ
เวียดนาม

Vietnamese
art

Mỹ thuật Việt Nam

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam)¹

ที่ตั้ง : ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกสุดของคาบสมุทรอินโดจีน มีพรมแดนทางทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา พรมแดนทางทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ทางทิศตะวันออกและใต้ติดอ่าวตังเกี๋ย และทะเลจีนใต้ (ทะเลตะวันออก)

เมืองหลวง : กรุงฮานอย

ประชากร : 87.8 ล้านคน

ภาษา : ภาษาเวียดนามเป็นภาษาราชการ

ศาสนา : ไม่มีศาสนาประจำชาติ (ประชาชนร้อยละ 9.3 นับถือพระพุทธศาสนา (นิกายมหายาน)

การเมืองการปกครอง :

เวียดนามปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร

การแบ่งเขตการปกครองของเวียดนาม :

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 58 จังหวัด (tỉnh) และ 5 เทศบาลนคร (thị xã)

แผนที่เวียดนาม (Vietnam)

¹ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ASEAN Mini Book (กรุงเทพฯ : กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556), หน้า 29.

ประวัติศาสตร์เวียดนามโดยสังเขป

อาณาจักรวันลาง (Văn Lang Kingdom)

ในช่วงปลายสมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อราวกว่า 3,000-2,000 ปีก่อนคริสตกาล มนุษย์เริ่มอาศัยอยู่ร่วมกันแบบสังคมชนเผ่า โดยมีหลักฐานบ่งชี้ว่า การรวมตัวกันของชนเผ่าโบราณนั้นอยู่ในแถบบริเวณเมืองฮานอยในปัจจุบัน เรียกกันว่า “อาณาจักรวันลาง” อ้างอิงตามบันทึกประวัติศาสตร์ ไคเหวียดที่เขียนขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 15 ระบุว่า อาณาจักรวันลางแบ่งออกเป็น 15 อาณาเขต โดยปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรวันลาง คือ หุ่งเวือง (Hùng Vương) แต่ข้อมูลทางวิชาการบ้างยังไม่ยอมรับว่าวันลางว่ามีการก่อตัวขึ้นเป็นอาณาจักร แต่อาจเป็นเพียงกลุ่มชนเผ่ามากกว่า

คติความเชื่อพื้นเมืองของเวียดนามเล่าขานกันว่า เทพมังกร “หลั๊กลองเกวียน (Lạc Long Quân)” และพระชายาคือนางฟ้า “เอิวเกอ (Âu Cơ)” ทั้ง 2 พระองค์ให้กำเนิดทายาทจำนวน 100 พระองค์ โดยพระโอรสองค์โตได้ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์พระองค์แรกแห่งเวียดนาม ทรงพระนามว่า “พระเจ้าหุ่งเวือง (Hùng Vương)” พระเจ้าหุ่งเวืองทรงปกครองอาณาจักรวันลาง โดยตั้งราชธานีที่เมืองหลั๊กเหวียด (Lạc Việt) และก่อตั้ง “ราชวงศ์หุ่งบ่าง” ซึ่งนับเป็นราชวงศ์แรกในประวัติศาสตร์เวียดนาม

ราชวงศ์หุ่งบ่าง (Hồng Bàng Dynasty) ประมาณ 2,879-258 ปีก่อนคริสตกาล

ราชวงศ์หุ่งบ่างปกครองดินแดนเวียดนามอย่างยาวนานถึง 2,621 ปี ครอบคลุมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในช่วงวัฒนธรรมฟุงเงวียน (Phùng Nguyên culture) วัฒนธรรมด่งเดิว (Đông Đậu culture) วัฒนธรรมกือหมุน (Gò Mun culture) จนถึงวัฒนธรรมด่งเซิน (Đông Sơn culture) ดังนั้น ในอาณาจักรวันลางจึงเชื่อกันว่าเป็นดินแดนดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวเวียดนาม และเรียกชื่อเผ่าพันธุ์แรกในบริเวณเวียดนามตอนเหนือว่า “เผ่าเหวียด (Việt)” ซึ่งสันนิษฐานว่ามาจากคำในภาษาจีนว่า หนานเยว่ (Nanyue) ซึ่งแปลว่า แคว้นเยว่ได้

อาณาจักรอ่าวลัค (Âu Lạc Kingdom)

ราชวงศ์ถุก (Thục Dynasty) ประมาณ 257-207 ปีก่อนคริสตกาล

ราชวงศ์ถุก เป็นอาณาจักรใหม่ที่ตั้งขึ้นแทนที่ราชวงศ์หุ่งบ่างของอาณาจักรวันลาง เรียกว่า “อาณาจักรอ่าวลัค” มาจากประวัติศาสตร์ช่วงปลายราชวงศ์หุ่งบ่าง ที่กล่าวถึง ชาวไต (Dai) ในยุหนานของจีน ได้อพยพมาสู่ดินแดนเวียดนามตอนเหนือ และรวมกับกลุ่มชนเผ่าเดิมเป็นเผ่า “อ่าวเหวียด (Âu Việt)” ต่อมากษัตริย์ของอ่าวเหวียดเกิดความบาดหมางกับราชวงศ์หุ่งบ่าง จึงก่อให้เกิดสงครามตามมา และท้ายที่สุดนั้น เผ่าอ่าวเหวียดได้ชัยชนะ จึงก่อตั้งราชวงศ์ถุกขึ้นสืบแทน โดยมี

กษัตริย์อันเตื่องเวือง (An Dương Vương) ขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์ และเปลี่ยนชื่อใหม่มาเป็นอาณาจักรอาวล็ก

อาณาจักรนามเหวียด (Nam Việt Kingdom)

ราชวงศ์เจี๋ยว (Triệu Dynasty) ประมาณ 207-111 ปีก่อนคริสตกาล

ราชวงศ์เจี๋ยว เป็นราชวงศ์จากเชื้อสายจีนที่แผ่อำนาจลงมาถึงเวียดนาม โดยยกทัพทำสงครามโค่นล้มราชวงศ์ฉู่ และตั้งตนขึ้นปกครองสืบแทน โดยเปลี่ยนมาเป็น “อาณาจักรนามเหวียด” มีปฐมกษัตริย์คือ กษัตริย์เจี๋ยวตา (Triệu Đà) ในบันทึกทางประวัติศาสตร์นั้น เขียนถึงกษัตริย์เจี๋ยวตาว่าคือ เจ้าโถว (Zhao Tuo) อดีตแม่ทัพในสมัยราชวงศ์ฉิน ปกครองเมืองผานอวี (Panyu) ซึ่งปัจจุบันคือเมืองกว่างโจว (กวางเจา) ครั้นเมื่อสิ้นราชวงศ์ฉินจึงได้ยึดครองดินแดนแห่งนี้เป็นอิสระจากความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในจีนช่วงปลายราชวงศ์ฉินถึงต้นราชวงศ์ฮั่น การปกครองของราชวงศ์เจี๋ยวมีกษัตริย์สืบทอดต่อมาอีก 5 พระองค์ จนกระทั่งใน ค.ศ. 905 จึงได้พ่ายแพ้ให้แก่กองทัพราชวงศ์ฮั่น

สมัยใต้การปกครองของจีน ครั้งที่ 1-3 (1st- 3rd Chinese domination of Vietnam) ประมาณ 111 ปีก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 938

ราชวงศ์ฮั่น หรือฮั่น (ฮั่นตะวันตก) ของจีนได้แผ่ขยายอำนาจลงมาถึงดินแดนเวียดนาม โดยทำสงครามเอาชนะราชวงศ์เจี๋ยวได้สำเร็จ และเข้าผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจีนเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่นั้นมา เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนมาอย่างยาวนานกว่าพันปี แม้ว่าในช่วงเวลาหลังจากนั้นมาได้มีการต่อต้านการปกครองของจีนอยู่หลายครั้ง อย่างไรก็ตาม จีนยังคงอำนาจในการปราบปรามและใช้กำลังเข้าปกครองเวียดนามมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะผลัดเปลี่ยนราชวงศ์มาแล้วหลายครั้งตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่น สมัยสามก๊ก ราชวงศ์จิ้น สมัยหนานเป่ย์เฉา ราชวงศ์สุย ราชวงศ์ถัง จนถึงสมัยอู่ใต้ (5 ราชวงศ์ 10 อาณาจักร) แต่จีนก็ยังคงปกครองเวียดนามติดต่อกันมาอย่างยาวนานถึง 1,049 ปี การปกครองโดยจีนทั้ง 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 เมื่อ 111 ปีก่อนคริสตกาล ครั้งที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 43 และครั้งที่ 3 เมื่อ ค.ศ. 602

ในขณะเดียวกัน การก่อกบฏเพื่อต่อต้านจีนครั้งใหญ่ในช่วงที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนซึ่งได้รับการบันทึกและอยู่ในความทรงจำของชาวเวียดนาม ได้แก่

การลุกฮือขึ้นของวีรสตรีสองพี่น้อง (ค.ศ. 10-43)

เป็นการก่อกบฏของสองพี่น้องที่ได้รับการยกย่องเป็นวีรสตรีแห่งเวียดนาม คือ “จิ่งจี้ก (Trung Trắc)” และ “จิ่งหญฺย (Trung Nhị)” เพื่อแก้แค้นแทนสามีของจิ่งจี้กที่ถูกแม่ทัพจีนสังหารอย่างไม่เป็นธรรม ความไม่พอใจดังกล่าวนำมาซึ่งการก่อกบฏโดยชาวบ้านที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

เรื่อย ๆ ได้มีการประกาศเอกราชไม่ขึ้นกับจีนอีกต่อไป และยกให้จึงจ้าขึ้นครองราชย์เป็นราชินี แต่เพียงไม่นาน กองทัพราชวงศ์ฮั่นที่มีกำลังมากกว่าก็เข้าล้อมปราบ แต่สองพี่น้องตระกูลจึงก็ไม่ยอมจำนน และปลิดชีพตนเองท่ามกลางวงล้อมนั้น ทำให้ทุกวันนี้เรื่องราวของทั้งสองได้รับการยกย่องให้เป็นสัญลักษณ์ของวีรสตรีผู้รักชาติชาวเวียดนามสืบมา

การลุกฮือขึ้นของวีรสตรีเจียวทีจิง (ค.ศ. 225-248)

เหตุการณ์จลาจลครั้งนี้เกิดในช่วงสมัยสามก๊กของจีน นำโดย “เจียวทีจิง (Triệu Thị Trinh)” นำกองทัพชาวบ้านเข้าต่อสู้กับกองทหารจีนอีกครั้ง โดยเจียวทีจิงจะขี่ช้างจับอาวุธนำชาวบ้านลุกฮือสู้กับทหารจีนอย่างกล้าหาญ และสามารถปกครองตนเองเป็นเอกราชมานาน 23 ปี จนกระทั่งภายหลังจิงป่วยแพ้ให้กับจีนที่มีกำลังมากกว่า ทำให้เจียวทีจิงตัดสินใจกระโดดลงแม่น้ำกระทำอัตวินิบาตกรรมโดยไม่ยอมจำนน

ราชวงศ์ลี่สมัยต้น (Early Lý dynasty) ค.ศ. 544-602

เป็นเหตุการณ์การปลดแอกตนเองจากใต้การปกครองของจีนในช่วงราชวงศ์เหลียง (สมัยหนานเป่ย์เฉา) ซึ่งเกิดขึ้นใน ค.ศ. 544 นำโดย ลีโบ้น (Lý Bôn) ได้นำกองกำลังตนเองจับอาวุธขึ้นสู้กับฝ่ายจีน และเมื่อสามารถรวบรวมหัวเมืองได้จำนวนหนึ่ง จึงได้มีการประกาศก่อตั้งราชวงศ์ลี่ขึ้นเป็นเอกราช มีเมืองลองเบียน (Long Biên) เป็นราชธานี ต่อมา ลีโบ้นได้ตั้งตนขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์ พระนามว่า “จักรพรรดิลีนามเต (Lý Nam Đế Emperor)” สืบบัลลังก์มา 3 รัชกาลรวม 58 ปี จนสิ้นสุดลงเมื่อ ค.ศ. 602 ภายใต้การปราบปรามและยึดครองโดยราชวงศ์สุยของจีน

ราชวงศ์โง (Ngô Dynasty) ค.ศ. 939-967

นับเป็นราชวงศ์แรกที่เวียดนามสามารถตั้งตนเป็นเอกราชจากจีนโดยสมบูรณ์ เหตุการณ์การลุกฮือขึ้นครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 930 นำโดย “โงเกวี่ยน (Ngô Quyền)” นำกองกำลังจากฝ่ายต่าง ๆ รวมตัวกันขึ้นสู้กับฝ่ายจีนที่กำลังอ่อนแอจากเหตุการณ์ความวุ่นวายทางสงครามระหว่างราชวงศ์ต่าง ๆ หลังการล่มสลายของราชวงศ์ถัง การประกาศเอกราชครั้งนี้ประสบความสำเร็จ จึงสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิ โดยตั้งเมืองหลวงแห่งราชวงศ์โงอยู่ที่เมืองโกลวา (Cố Loa) สืบมาจนถึง ค.ศ. 967

อาณาจักรต่ายโกเหวียด (Đại Cồ Việt)

ราชวงศ์ดีญ (Đinh Dynasty) ค.ศ. 968-980

ปลายสมัยราชวงศ์โงเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายของสงครามกลางเมือง อันเนื่องมาจากการทำสงครามของ 12 ขุนศึกที่แย่งราชสมบัติภายหลังการสิ้นพระชนม์ของจักรพรรดิโงเจียน จนกระทั่งเมื่อแม่ทัพดีญโบลีญ (Đinh Bộ Lĩnh) มีชัยชนะเหนือกองกำลังทั้งหมด จึงได้ก่อตั้งราชวงศ์ใหม่ เรียก

ว่า ราชวงศ์ดิ่ญ และสถาปนาตนขึ้นเป็นกษัตริย์พระนามว่า “จักรพรรดิดิ่ญเทียนหว่าง (Đinh Tiên Hoàng Emperor)” และเรียกว่า “อาณาจักรโตโกเหวียด” ใน ค.ศ. 979 จักรพรรดิดิ่ญเทียนหว่าง และรัชทายาทถูกปลงพระชนม์ มีการก่อกบฏจากฝ่ายขุนนางกลุ่มต่าง ๆ ทำให้บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะระส่ำระสาย เวียดนามทางเหนือถูกทหารฝ่ายราชวงศ์ซ่งเข้ารุกราน ในขณะที่ทางใต้ถูกคุกคามจากอาณาจักรจามปา

ราชวงศ์เลสมัยต้น (Early Lê dynasty) ค.ศ. 980-1009

แม่ทัพเลฮว่น (Lê Hoàn) สามารถยุติความปั่นป่วนทั้งหมดลงได้สำเร็จ และตั้งตนเป็นกษัตริย์พระนามว่า “จักรพรรดิเลด่ายฮั่น (Lê Đại Hành Emperor)” โดยสถาปนาราชวงศ์ใหม่ขึ้นแทนที่ เรียกว่า “ราชวงศ์เล” การครองอำนาจของจักรพรรดิเลได้อันสามารถทำให้จีนในสมัยราชวงศ์ซ่งยอมรับเวียดนามในฐานะประเทศเอกราช โดยยินยอมส่งบรรณาการให้กับจีน และเปิดความสัมพันธ์ทางการค้า ทำให้ในช่วงต้นสมัยราชวงศ์เล เกิดความรุ่งเรืองทั้งทางการค้า ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม แต่ราชวงศ์เลคงอยู่ได้เพียง 29 ปีก็ล่มสลายลงภายหลังจักรพรรดิเลได้อันสิ้นพระชนม์ เกิดการแย่งชิงราชบัลลังก์ จนกระทั่งแม่ทัพลี่กงอ่วน (Lý Công Uẩn) ก่อการกบฏและตั้งตนเป็นกษัตริย์ขึ้นสืบแทนพระนามว่า “จักรพรรดิลีถายโต (Lý Thái Tổ Emperor)”

อาณาจักรด่ายเหวียด (Đại Việt Kingdom)

ราชวงศ์ลีสมัยหลัง (Later Lý dynasty) ค.ศ. 1009-1225

เมื่อจักรพรรดิลีถายโตได้สถาปนาราชวงศ์ใหม่ มีการรื้อฟื้นนามของราชวงศ์ลีขึ้นมาอีกครั้ง ในทางประวัติศาสตร์เวียดนามจึงได้เรียกกันว่า “ราชวงศ์ลี (สมัยหลัง)” เพื่อมิให้สับสนกับราชวงศ์ลีเมื่อ ค.ศ. 544-602 จักรพรรดิลีไท่โตทรงเปลี่ยนนามของอาณาจักรว่า “ด่ายเหวียด” หมายถึง อาณาจักรเหวียดอันยิ่งใหญ่ นับเป็นยุคทองของเวียดนามที่มีความรุ่งเรืองสมัยหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงแต่มีความรุ่งเรืองในทางเศรษฐกิจการค้า ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ยังเป็นช่วงสมัยที่มีความเข้มแข็งทางการทหาร โดยสามารถทำสงครามต้านรับการรุกรานของราชวงศ์ซ่ง และตริ่งกำลังของฝ่ายอาณาจักรจามปาทางใต้ไปพร้อมกัน ทำให้ดินแดนของอาณาจักรโตเหวียดมีความเข้มแข็งและมั่นคงจนสืบทอดการปกครองมาอย่างยาวนานถึง 216 ปี

ปลายราชวงศ์ลี (สมัยหลัง) มีความไม่สงบภายในวังหลวง ตระกูลเงิน (Trần) มีอิทธิพลในการครอบงำราชสำนัก ขุนนางเงินถื่อโด่ (Trần Thủ Độ) ได้บีบบังคับให้จักรพรรดิลีฮั่วตง (Lý Huệ Tông) สละราชสมบัติ และให้บุตรของตนเองคือ ลีเจียวหว่าง (Lý Chiêu Hoàng) ขึ้นปกครองอาณาจักรสืบแทน ในฐานะจักรพรรดินีแห่งราชวงศ์ลี จนกระทั่งต่อมา เงินแกง (Trần Cảnh) ได้อภิเษกกับพระนาง และขึ้นเป็นกษัตริย์ในเวลาต่อมา ทำให้ราชวงศ์ลีสิ้นสุดลงโดยปริยาย

ราชวงศ์เจิ่น (Trần Dynasty) ค.ศ. 1225-1400

ภายหลังจากทรานก้าขึ้นครองราชย์ปกครองอาณาจักร ได้เปลี่ยนมาเป็นราชวงศ์เจิ่น ทรงพระนามว่า “จักรพรรดิเจิ่นถายตง (Trần Thái Tông Emperor)” ราชวงศ์เจิ่นปกครองเวียดนาม 175 ปี แต่ตกอยู่ท่ามกลางสงครามมาโดยตลอด อันเนื่องมาจากมองโกลสามารถปกครองจีนในฐานะราชวงศ์หยวนได้แผ่อิทธิพลไปทั่วเอเชีย กองทหารมองโกลกรีธาทัพทำสงครามรบพุ่งกับราชวงศ์เจิ่นหลายครั้ง ในขณะที่ด้านใต้ของอาณาจักรยังต้องทำสงครามกับฝ่ายอาณาจักรจามปา ทำให้ราชวงศ์เจิ่นต้องรับศึกพร้อมกันสองด้าน บ้านเมืองในขณะนั้นจึงอยู่ใต้อาณาจักรสงครามกว่าร้อยปี จนกระทั่งล่มสลายลงใน ค.ศ. 1400 โดยขุนนางโห่ควี้ลี (Hồ Quý Ly) ได้ถอดถอนกษัตริย์ออกจากบัลลังก์ และตั้งตนขึ้นปกครองแทนที่

อาณาจักรต่ายหุง (Đại Ngu Kingdom)

ราชวงศ์โห่ (Hồ Dynasty) ค.ศ. 1400-1407

โห่ควี้ลีตั้งตนเป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์โห่ พระนามว่า “จักรพรรดิโห่แห่งเงียน (Hồ Thánh Nguyên Emperor)” ทรงเปลี่ยนชื่ออาณาจักรอีกครั้ง จากอาณาจักรต่ายเหวียดมาเป็น “อาณาจักรต่ายหุง” ต่อมาได้สืบทอดบัลลังก์ให้แก่พระโอรสคือ พระเจ้าโห่ฮ่านเทือง (Hồ Hán Thương Emperor) แต่อำนาจของราชวงศ์โห่สามารถปกครองเวียดนามในช่วงสั้น ๆ เพียง 7 ปีเท่านั้น มีกษัตริย์ปกครองเพียงสองพระองค์ก็ล่มสลายลงใน ค.ศ. 1407 จากการบุกเข้ายึดครองของจีนในสมัยราชวงศ์หมิง

สมัยใต้การปกครองของจีน ครั้งที่ 4 (4th Chinese domination of Vietnam) ค.ศ. 1407-1427)

ภายหลังจากโค่นล้มราชวงศ์หยวนของมองโกล ราชวงศ์หมิงของจีนได้แผ่อำนาจเข้ายึดครองเวียดนาม และผนวกรวมราชวงศ์โห่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชวงศ์หมิง การรวมครั้งนี้ของจีนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายประการ อาทิ อิทธิพลจากลัทธิเต๋าและขงจื้อที่เข้ามาแทนที่พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมแบบจีน ภาษา และการแต่งกาย ฯลฯ ก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านจีนติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง และในที่สุด เลโหลย (Lê Lợi) ผู้นำชาวบ้านและกองกำลังผู้รักชาติ รวบรวมทหารเข้าต่อสู้กับราชวงศ์หมิงจนกระทั่งประสบชัยชนะ และสิ้นสุดการยึดครองของจีนอย่างถาวร

อาณาจักรต่ายเหวียด (Đại Việt Kingdom)

ราชวงศ์เลสมัยหลัง (Later Lê dynasty) ค.ศ. 1428-1788

เมื่อสามารถขับไล่อำนาจของจีนออกจากแผ่นดินได้สำเร็จ เลโหลยได้ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิเลถายโต (Lê Thái Tổ Emperor) และนำมาซึ่งการก่อตั้งราชวงศ์ใหม่ โดยใช้ชื่อ “ราชวงศ์เล” อีกครั้ง ทำให้ทางประวัติศาสตร์นิยมเรียกว่า ราชวงศ์เล (สมัยหลัง) เพื่อให้แตกต่าง

จากราชวงศ์เล (สมัยต้น) เมื่อ ค.ศ. 980-1009

จักรพรรดิเลไทโตเป็นกษัตริย์ที่มีชื่อเสียงพระองค์หนึ่ง พระองค์ทรงเปลี่ยนชื่ออาณาจักรกลับมาใช้คำว่า “อาณาจักรด่ายเหวียด” อีกครั้งหนึ่ง ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนากลับฟื้นคืน บูรณะซ่อมแซมวัดวาอารามที่ถูกทำลายลง ฟื้นฟูสังคม ระบอบการปกครอง การค้า เศรษฐกิจ เกษตรกรรม จนกระทั่งอาณาจักรด่ายเหวียดมีความรุ่งเรืองและเข้มแข็ง เหตุการณ์สำคัญในสมัยนี้ก็คือ “จักรพรรดิเลแห่งตง (Lê Thánh Tông Emperor)” ทรงเอาชนะอาณาจักรจามปาทางตอนใต้เมื่อ ค.ศ. 1470 และผนวกรวมจามปาเป็นหนึ่งเดียวกันกับอาณาจักรด่ายเหวียด รวมทั้งการขยายอำนาจเข้ายึดครองอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาวในปัจจุบัน) เมื่อ ค.ศ. 1479

ในช่วงปลายราชวงศ์เลสมัยหลัง มีการแบ่งแยกแตกออกเป็น 2 ฝ่ายจากกลุ่มตระกูลเงวียน (Nguyễn Clan) กับตระกูลม๊ก (Mac Clan) จนกระทั่งฝ่ายตระกูลม๊ก แยกออกมาตั้งราชวงศ์ม๊ก (Mac Dynasty, ค.ศ. 1527-1592) ปกครองเวียดนามทางเหนือ ส่วนตระกูลเงวียนและตระกูลเจิ่นยังสนับสนุนราชวงศ์เลสมัยหลังปกครองเวียดนามทางใต้ ทำให้ในช่วงนี้เรียกกันว่า “สมัยราชวงศ์เหนือ-ใต้” ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองติดต่อกันมาหลายครั้ง ใน ค.ศ. 1771 กลุ่มกบฏเตยเซิน (Tay Son Rebellion) นำโดย เงวียนญัก (Nguyễn Nhạc) ทำสงครามต่อต้านฝ่ายตระกูลเงวียน และเป็น การสิ้นสุดราชวงศ์เลสมัยหลังอย่างถาวร

ราชวงศ์เตยเซิน (Tây Sơn dynasty) ค.ศ. 1778-1802

หลังการยึดครองอาณาจักรสำเร็จ เปลี่ยนมาเป็น “ราชวงศ์เตยเซิน” ซึ่งปกครองในระยะสั้น ๆ เพียง 24 ปี เงวียนญักขึ้นครองราชย์ในนาม จักรพรรดิไถ่ติก (Thái Đức Emperor) แม้ว่าในช่วงดังกล่าว ฝ่ายอำนาจเก่าพยายามขอความช่วยเหลือจากสยามและราชวงศ์ชิง แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ตราบจนกระทั่ง เงวียนฟุกแอ้ง (Nguyễn Phúc Ánh) นำกำลังทหารผสมรวมกับการสนับสนุนจากฝรั่งเศส จึงสามารถล้มราชวงศ์เทซอนลงได้สำเร็จเมื่อ ค.ศ. 1802

อาณาจักรด่ายนาม (Đại Nam Kingdom)

ราชวงศ์เงวียน (Nguyễn dynasty) ค.ศ. 1802-1945

เงวียนฟุกแอ้งขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เงวียน หรือบ้างออกเสียงว่า “เหงียน” พระนามว่า “จักรพรรดิญาลื่อง (Emperor Gia Long)” เปลี่ยนชื่ออาณาจักรเป็น “อาณาจักรด่ายนาม” นับเป็นราชวงศ์สุดท้ายที่ปกครองดินแดนเวียดนาม ก่อนที่จะตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส เผชิญกับวิกฤตการณ์สงครามทั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามแบ่งแยกประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 20

ต้นราชวงศ์เงวียน วัฒนธรรมตะวันตกจากฝรั่งเศสและการเผยแผ่คริสต์ศาสนาหลังไหลเข้าสู่เวียดนาม ต่อมาปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสได้ส่งเรือรบเข้าปิดล้อมเมืองท่าต่าง ๆ จนกระทั่ง

ส่งกำลังทหารเข้ายึดครองเวียดนาม กัมพูชา และลาว ใน ค.ศ. 1887 ฝรั่งเศสจึงตั้งประเทศที่รวมดินแดนทั้ง 3 แห่งรวมเป็นประเทศ “อินโดจีนฝรั่งเศส (French Indochina)” ภายใต้อำนาจอธิปไตยของฝรั่งเศสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จักรพรรดิองค์สุดท้ายของเวียดนามคือ จักรพรรดิบาวได๋ (Bảo Đại Emperor) ทรงครองราชย์เมื่อ ค.ศ. 1926 ภายใต้การควบคุมของฝรั่งเศส เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ปะทุขึ้น กองทัพญี่ปุ่นยึดครองดินแดนอินโดจีนทั้งหมด ทำให้เกิดการรวมตัวกันของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน นำโดยโฮจิมิน หรือโฮจิมินห์ (Hồ Chí Minh) เพื่อปลดแอกเวียดนามเป็นเอกราช และต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก จนกระทั่งสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และจักรพรรดิบาวได๋สละราชสมบัติเมื่อ ค.ศ. 1945 และสิ้นสุดระบอบกษัตริย์ในเวียดนามลงอย่างถาวร

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) ค.ศ. 1946-ปัจจุบัน

ภายหลังจากสิ้นสุดราชวงศ์เหงียน โฮจิมินห์ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของเวียดนาม และประกาศเอกราชจากฝรั่งเศส หลังจากนั้นมาเวียดนามต้องทำสงครามกับฝ่ายฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกาที่เข้าแทรกแซง จนทำให้เวียดนามแบ่งออกเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ จนกระทั่งเมื่อ ค.ศ. 1975 ฝ่ายคอมมิวนิสต์จากเวียดนามเหนือได้ยึดไซ่ง่อนเมืองหลวงของเวียดนามใต้ได้สำเร็จ ทำให้เวียดนามสามารถรวมเป็นเอกภาพเดียวกันอย่างสมบูรณ์สืบมาจนถึงปัจจุบัน

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเวียดนาม (Prehistoric of Vietnam)

การดำรงอยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนเวียดนาม ปรากฏหลักฐานเก่าแก่ที่สุดในช่วงสมัยยุคหินเก่า (Paleolithic age) หรือเมื่อประมาณ 500,000 ปีก่อน ค.ศ. จากการพบหลักฐานทางฟอสซิลโครงกระดูกของมนุษย์โบราณโฮโม อีเรกตัส (Homo erectus) ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในถ้ำโบราณทางตอนเหนือของเวียดนามในเมืองล้งเซิน (Lang Son) และเหงะอัน (Nghệ An) รวมทั้งการพบชิ้นส่วนกระดูกส่วนฟันของมนุษย์ดึกดำบรรพ์สายพันธุ์โฮโมเซเปียนส์ที่ทามออม (Tham Om) ประมาณ 25,000-14,000 ปีก่อน และฮังฮูม (Hang Hum) ประมาณ 14,000-8,000 ปีก่อน ซึ่งทั้งหมดล้วนอยู่ในช่วงปลายสมัยไพลสโตซีน (Pleistocene)

ยุคหินเก่า (Paleolithic Age)

วัฒนธรรมเซินวี (Son Vi culture) ประมาณ 20,000-12,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมเซินวี พบในพื้นที่ของเมืองฝูโถ (Phù Thọ) สันนิษฐานว่าอยู่ในช่วงปลายยุคหินเก่า จนถึงต้นสมัยยุคหินกลาง มีการขุดพบร่องรอยทางซากฟอสซิลยุคก่อนประวัติศาสตร์ของมนุษย์โบราณ

ที่อาศัยอยู่ภายในถ้ำ ในทางโบราณคดีจึงได้จัดให้วัฒนธรรมเซินวี เป็นวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในเวียดนาม

ยุคหินกลาง (Mesolithic Age)

วัฒนธรรมหว่าบิญ (Hòa Bình culture)

หรือโฮบิเนียน (Hoabinhian) ประมาณ 12,000-10,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมหว่าบิญ (โฮบิเนียน) เป็นวัฒนธรรมในสมัยโฮโลซีน (Holocene) ซึ่งมีการขุดพบการก่อกองหินเป็นเพิงผาขึ้นเป็นที่พักอาศัยของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ทางตอนเหนือของเวียดนาม นับเป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งชี้ถึงการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในรูปแบบสังคมวัฒนธรรมที่มีถิ่นที่อยู่ในภูมิภาคแบบเทือกเขาหินปูน มีการยังชีพด้วยการล่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร และมีการค้นพบเครื่องมือยุคหินในบริเวณแถบหว่าบิญจำนวนมาก อาทิ เครื่องมือหินกะเทาะแบบหน้าเดียว มีลักษณะแบบขอบมน ขวานสั้น และเครื่องมือหินขัด

ยุคหินใหม่ (Neolithic Age)

วัฒนธรรมบั๊กเซิน (Bắc Sơn culture) ประมาณ 10,000-8,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมบั๊กเซิน บางครั้งยังเรียกในอีกชื่อหนึ่งว่า “สมัยบัคซอนเนียน (Bacsonian period)” เป็นวัฒนธรรมของมนุษย์โบราณยุคหินใหม่ มนุษย์ในสมัยดังกล่าวเริ่มเกรงกลัวธรรมชาติน้อยลง มีการตั้งถิ่นฐานภายนอกถ้ำ และรู้จักการเลี้ยงสัตว์ การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยเฉพาะการประดิษฐ์อาวุธประเภทขวานหินขัดให้มีความแหลมและขอบคมเพื่อใช้ในการล่าสัตว์ มีรูปทรงที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางความคิดและปัญญามากขึ้นกว่าสมัยโฮบิเนียนหรือวัฒนธรรมหว่าบิญ

วัฒนธรรมกวัญวัน (Quỳnh Văn culture) ประมาณ 8,000-6,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมกวัญวันเป็นวัฒนธรรมกลางยุคหินใหม่ พบหลักฐานจากฟอสซิลของเปลือกหอยแถบเนินชายฝั่งทะเลทางภาคเหนือของเวียดนาม บริเวณใกล้กับดินดอนสามเหลี่ยมของแม่น้ำแดงตอนใต้ เห็นได้จากร่องรอยของภาชนะดินเผาลายเชือกทาบแบบหยาบ ๆ เครื่องมือหินบด ขวานหิน และร่องรอยการก่อหินสร้างเป็นสุสานฝังศพ แต่ปรากฏเครื่องประดับประเภทลูกปัดและกระดูกสัตว์น้อยมาก

วัฒนธรรมดาบู้ต (Đa Bút culture) ประมาณ 4,000-3,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมดาบู้ตเป็นวัฒนธรรมปลายยุคหินใหม่ ขุดพบที่เมืองวิญล็อก (Vinh Lộc) ในช่วง

ทศวรรษของ ค.ศ. 1930 โดยนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส เป็นการพบสุสานปรากฏการฝังกระดูก พบซากฟอสซิลของเปลือกหอยและข้าวเปลือก แสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของการทำเกษตรกรรมอย่างง่ายของมนุษย์โบราณ รวมทั้งซากกระดูกของสัตว์เลี้ยงที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันทางสังคมและการเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน

เครื่องมือหินขัด วัฒนธรรมหาวบี่ญ ประมาณ 12,000-10,000 ก่อนคริสตกาล

ยุคสำริด (Bronze Age)

วัฒนธรรมฝุงเงวียน (Phùng Nguyên culture) ประมาณ 2,000-1,500 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมฝุงเงวียน ได้รับการนับให้เป็นสมัยต้นของยุคสำริดในเวียดนาม เป็นสมัยแห่งการก่อตั้งขึ้นเป็นราชวงศ์ห่งบ่าง (Hong Bang Dynasty) ซึ่งพบร่องรอยจากแหล่งโบราณคดีฝุงเงวียน ขุดสำรวจพบครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1958 หลักฐานทางโบราณคดีของวัฒนธรรมฝุงเงวียนทำให้ทราบได้ว่า ในสมัยดังกล่าวเริ่มมีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการรวมตัวกันเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ มีการประดิษฐ์อาวุธที่พัฒนาจากอดีต โดยเฉพาะอาวุธประเภทสำริด ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมและชุมชน และสันนิษฐานได้ถึงการปกครองในระบอบเจ้า เชื่อกันว่าเป็นสมัยแรกแห่งการก่อตั้งขึ้นเป็นราชวงศ์ห่งบ่าง

วัฒนธรรมด่งเตว (Đông Dâu culture) ประมาณ 1,500-1,000 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมด่งเตว เป็นสมัยกลางของยุคสำริดในเวียดนาม อยู่ในระหว่างราชวงศ์ห่งบ่าง ภาษาสำริดในสมัยวัฒนธรรมด่งเตวจะแตกต่างจากวัฒนธรรมฝุงเงวียนที่มีเพียงลวดลายแบบพื้นฐาน แต่ทว่าจากการขุดพบเศษภาชนะดินเผาและสำริดสมัยวัฒนธรรมด่งเตว จะปรากฏลวดลายที่มีการขูดขีดเป็นลวดลายแบบคู่ขนาน เช่น ลายเรขาคณิตปลายโค้งรูปตัว S และลายเส้นขนานแบบริ้วคลื่น

วัฒนธรรมก้อหมุน (Gò Mun culture) ประมาณ 1,000-800 ก่อนคริสตกาล

วัฒนธรรมก้อหมุน เป็นช่วงปลายยุคสำริดในเวียดนาม อยู่ในระหว่างราชวงศ์ห่งบ่างตอนปลาย ในช่วงสมัยดังกล่าว รู้จักกันดีในศิลปวัตถุประเภทภาชนะสำริดที่มีลวดลายฝีมือประณีตมากขึ้น มีการออกแบบลายแปลก ๆ มากขึ้นกว่าสมัยวัฒนธรรมด่งเตว โดยพบจากลายของภาชนะสำริด ลายบนอาวุธ เครื่องประดับร่างกาย และจากวัตถุประเภทหยกที่มีการแกะสลักลายมากกว่าสมัยใด ๆ ก่อนหน้านี้

อาวุธสำริดสมัยวัฒนธรรมฝุงเงวียน-ด่งเตว ประมาณ 2,000-1,000 ก่อนคริสตกาล
พิพิธภัณฑสถานอย

วัฒนธรรมด่งเซิน (Đông Sơn culture) ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 100

วัฒนธรรมด่งเซิน บ้างเรียกว่า วัฒนธรรมดองซอน คำว่า “ด่งเซิน” แปลว่า *ภูเขาแห่งทิศตะวันออกเฉียง* อยู่ในระหว่างราชวงศ์ห่งปางตอนปลาย ความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมด่งเซินมีนักวิชาการสันนิษฐานว่าอยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างอาณาจักรวันลางไปจนถึงการตั้งรัฐอวาลัก ปัจจุบันนี้แหล่งโบราณคดีด่งเซิน ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านด่งเซิน จังหวัดแทงหวา (Thanh Hóa) ขุดพบโดยบังเอิญเมื่อ ค.ศ. 1924 โดยชาวประมงพื้นเมืองชาวเวียดนาม ต่อมาได้รับความช่วยเหลือจากประเทศฝรั่งเศส ทำให้พบว่าแหล่งโบราณคดีด่งเซิน เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งยวด ต่อพัฒนาการการหล่อภาชนะและเครื่องมือโบราณสมัยสำริดในเวียดนาม

วัฒนธรรมด่งเซิน นับเป็นวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของเวียดนาม และรู้จักไปทั่วโลก มีศูนย์กลางอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำแดงทางตอนเหนือของเวียดนาม ช่วงวัฒนธรรมด่งเซินปรากฏงานประเพณีศิลปวัตถุจำนวนมาก อีกทั้งยังมีอิทธิพลไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายแห่ง อาทิ การพบเครื่องใช้สำริดวัฒนธรรมด่งเซินในประเทศไทย กัมพูชา ลาว รวมไปถึงหมู่เกาะในอินโดนีเซีย หลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่างบ่งชี้ว่า คนในสมัยดังกล่าวรู้จักการทำประมง การล่องเรือ การเลี้ยงสัตว์ และการเพาะปลูกข้าว โดยเห็นได้จากการพบกลองสำริดที่เรียกกันว่า “กลองด่งเซิน (Đông Sơn drums)”

มีดสำริด ด้ามรูปมนุษย์
วัฒนธรรมด่งเซิน

ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 100

มีดสำริด ด้ามมีดประติมากรรมรูปช้าง
วัฒนธรรมชาหวีญ

ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 200

ยุคโลหะ (Iron Age)

วัฒนธรรมซาฮวีญ (Sa Huỳnh culture) ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 200

วัฒนธรรมซาฮวีญ เป็นวัฒนธรรมโบราณที่รุ่งเรืองทางตอนล่างของวัฒนธรรมด่งเซิน ขุดพบเมื่อ ค.ศ. 1909 ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของเวียดนาม จากการพบเครื่องปั้นดินเผา อาวุธประเภท หอก มีด ขวาน และเคียว ภาชนะสำริดประเภทจาน ชาม และแจกัน สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์และความเจริญของสังคมบุพกาลในสมัยนั้น อีกทั้งยังสันนิษฐานได้ว่า วัฒนธรรมซาฮวีญมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่น้ำโขงในแถบพื้นที่ของประเทศกัมพูชา ลาว และไทยในปัจจุบัน

ในทางประวัติศาสตร์เชื่อกันว่า วัฒนธรรมซาฮวีญเป็นต้นกำเนิดที่พัฒนาต่อมาถึงการก่อตั้งขึ้นเป็นอาณาจักรจามปา (Cham Kingdom) และอาจเป็นบรรพบุรุษของอารยธรรมจามก็เป็นได้ การขุดสำรวจพื้นที่บริเวณวัฒนธรรมซาฮวีญพบการฝังศพพร้อมกับเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ภาชนะดินเผาและสำริด เครื่องประดับจากสำริด ขวด แจกัน ต่างหู กำไล ฯลฯ รวมทั้งลูกปัดและหยก

วัฒนธรรมอ็อกแอว (Óc Eo culture) ประมาณ ค.ศ. 1-630

วัฒนธรรมอ็อกแอว ทางใต้ของจังหวัดอันยาง (An Giang) อยู่บริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขงทางตอนใต้ของเวียดนาม ไม่ไกลจากนครโฮจิมินห์ ใกล้กับพรมแดนริมทะเลระหว่างเวียดนาม-กัมพูชา ขุดสำรวจพบเมื่อ ค.ศ. 1942 จากนักโบราณคดีฝรั่งเศส ร่องรอยของวัฒนธรรมแห่งนี้ยังพบกระจายตัวในพื้นที่ของกลุ่มแม่น้ำและริมคลอง นับเป็นวัฒนธรรมโบราณสุดท้ายก่อนเวียดนามเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ในสมัยอาณาจักรจามปา

ในช่วงสมัยดังกล่าวมีการพบแผ่นจารึกภาษาสันสกฤตและแผ่นศิลาจำนวนมาก นับเป็นหลักฐานศิลปวัตถุสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศาสนาฮินดูที่แพร่หลายมาถึงเวียดนาม ในจำนวนนี้พบประติมากรรมหินแกะสลักของศิวลึงค์ และเทวรูปในศาสนาฮินดู อาทิ พระศิวะ พระวิษณุ และเทพเจ้าองค์อื่น ๆ อีกบางส่วน นอกจากนี้ วัฒนธรรมอ็อกแอวยังเป็นที่มาของการก่อกำเนิดอาณาจักรฝูนาม (Phù Nam Kongdom) หรือ “ฟูนัน (Funan)” ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1 บริเวณเวียดนามทางใต้ ซึ่งมีอาณาเขตรวมไปถึงกัมพูชาในปัจจุบัน

พระวิษณุ
วัฒนธรรมอ็อกแาว สำริด
พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แห่งนครโฮจิมินห์

พระนางทูลคา
วัฒนธรรมอ็อกแาว สำริด
พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์แห่งนครโฮจิมินห์

ศิลปะยุคก่อนประวัติศาสตร์ในเวียดนาม

กลองด่งเซิน (Đông Sơn drums)

กลองด่งเซิน หรือบ้างเรียกกันว่า “กลองดองซอน” หรือ Heger Type I drums ศิลปวัตถุอันสำคัญยิ่งที่พบเป็นจำนวนมากในเวียดนาม เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมด่งเซิน (Đông Sơn culture) ประมาณ 1,000 ก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 100 (บ้างสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในช่วงประมาณ 600 ปีก่อนคริสตกาลจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 3) ลักษณะสำคัญของกลองด่งเซิน จะหล่อด้วยโลหะสำริด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนบนเป็นแผ่นสำริดรูปวงกลมแกะสลักลวดลายเรขาคณิตแบบต่าง ๆ ส่วนที่ 2 เป็นโครงสร้างส่วนกลางของกลอง และส่วนที่ 3 เป็นส่วนฐานกลอง มีลักษณะรูปร่างคล้ายทรงกระบอก ภายในกลองเพื่อให้เวลาตีเกิดเสียงดัง ตรงกลางคอดเล็กน้อย และฐานกลองแบนและผายออกเพื่อให้สามารถวางตั้งได้อย่างมั่นคง มีหูหล่อติดข้างตัวกลองทั้ง 2 ข้างสำหรับใช้ในการร้อยเชือก หาม หรือแขวน ส่วนใหญ่มักมีรูปกบอยู่ที่ด้านบนหน้ากลอง จำนวน 4 ตัว โดยกบจะอยู่ตามขอบทั้งสี่รอบตัวกลองด้านบน และกบบางตัวมีรูปร่างแปลก ๆ แตกต่างกันไปตามพื้นที่ค้นพบ

ลวดลายบนหน้ากลองเป็นแบบหน้าเดียว มีจุดเด่นพิเศษที่ลวดลายเรขาคณิตซึ่งได้รับการออกแบบสร้างสรรค์อย่างสวยงาม

กลองด่งเฉิน

วัฒนธรรมด่งเฉิน สำริด ประมาณ 1,000 ก่อน ค.ศ.-ค.ศ. 100

คำเรียกว่า “กลองด่งเฉิน” เป็นภาษาเวียดนาม แต่การเรียกชื่อกลองประเภทนี้ยังมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นและประเทศต่าง ๆ และปรากฏพบในหลาย ๆ วัฒนธรรม เช่น จีนตอนใต้ เวียดนาม พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย หลักฐานทางโบราณคดีของเวียดนาม สันนิษฐานว่า ศูนย์กลางของคติความเชื่อในการหล่อสำริดเป็นกลองด่งเฉินอยู่บริเวณเนินสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำแดงทางตอนเหนือของเวียดนาม กลองด่งเฉินที่เก่าแก่ที่สุดในเวียดนามนั้นมีความเกี่ยวข้องทางด้านรูปร่างและลวดลายคล้ายคลึงกับเครื่องปั้นดินเผาของวัฒนธรรมฝุงเงวียนเมื่อประมาณ 2,000-1,500 ก่อนคริสตกาล กลองสำริดจึงอาจเป็นเครื่องมือดนตรีประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกและการขอฝน เพราะเห็นได้จากลวดลายที่บ่งบอกถึง “ความอุดมสมบูรณ์” ของลายปลา ลายรูปนก ลายคลื่นน้ำ เป็นกลองปฏิทินบอกฤดูกาลในการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว อีกทั้งการแกะสลักตัวกบหรือเขียดประดับตามมุมของกลองนั้น ยังเป็นสัญลักษณ์ของการขอฝน ซึ่งเป็นคติความเชื่อของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลาย ๆ ประเทศ หรืออาจเกี่ยวกับพิธีกรรมของความตาย อาจเป็นเครื่องใช้เพื่อแสดงฐานะอันสูงส่งของผู้เป็นเจ้าของ

ตัวอักษรเวียดนาม (Vietnamese Alphabet)

ประวัติศาสตร์ตัวอักษรเวียดนามแต่เดิมนั้น เกี่ยวโยงไปถึงประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนหลายยุคหลายสมัยนับพันปี ทำให้รากฐานทางศิลปะวัฒนธรรม และภาษาของจีนหยั่งรากฝังลึกอยู่ในวิถีชีวิตของชาวเวียดนาม ในด้านระบบการเขียนของภาษาเวียดนามนั้น แต่เดิมใช้ตัวเขียนด้วยอักษรจีน เรียกว่า “จื๊อญอ” หรือ “อักษรจื๊อญอ (Chữ Nho)” หรือ “อักษรฮั่นถื่อ (hán tự)” ซึ่งก็คือตัวอักษรจีนที่เรียกกันว่า ฮั่นจื่อ (漢字)

ต่อมาในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 13 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเขียนตัวอักษรแบบเวียดนามขึ้นมาใช้เอง เรียกกันว่า “อักษรจื๊อโนม (Chữ Nôm)” ซึ่งเป็นรูปแบบผสมของตัวอักษรจีนมาตรฐานกับสัญลักษณ์ที่ใช้เฉพาะภาษาเวียดนาม อักษรจีนหลายตัวได้ถูกดัดแปลงไม่มีความหมายในภาษาจีน แต่ยังคงลักษณะของอักษรภาษาภาพตามแบบเดิม ส่วนการคิดประดิษฐ์ตัวอักษรแบบจื๊อโนมนั้น สันนิษฐานว่าเป็นความตั้งใจมิให้ชาวจีนเข้าใจในภาษาของชาวเวียดนาม และเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ด้วยภาษาของตนเองมิใช่จีน แม้ว่าจะเป็นการยืมตัวอักษรจีนมาใช้ แต่ได้ปรับให้เป็นการออกเสียงตามแบบภาษาเวียดนาม ทำให้มี 2 คำรวมกันแบบจีน-เวียดนาม โดยมีการเพิ่มสัญลักษณ์ใหม่ รวมความหมายและแสดงการออกเสียงแบบเวียดนาม แต่ลักษณะของอักษรจื๊อโนมจำกัดกลุ่มผู้รู้ในหมู่ชนกษัตริย์และบัณฑิต ทำให้ยากแก่การศึกษาเล่าเรียนสำหรับประชาชนทั่วไป

ครั้นถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ราว ๆ ค.ศ. 1527 ได้มีมิชชันนารีคณะเยซุอิตชาวฝรั่งเศส คือ บาทหลวงอเล็กซานเดร เดอ โรดส์ (Alexandre de Rhodes) เดินทางมายังเวียดนาม ได้มีการเริ่มต้นใช้แปลภาษาเวียดนามเป็นภาษาละติน เพื่อใช้ในการสอนและเผยแผ่พระคริสตธรรมคัมภีร์ โดยมีการพัฒนาระบบการเขียนภาษาเวียดนามด้วยเครื่องหมายเสริมสัทอักษรใช้เป็นวรรณยุกต์ในระหว่างช่วง ค.ศ. 1624-1644 และพิมพ์เป็นพจนานุกรมภาษาเวียดนาม-โปรตุเกส-ละตินที่กรุงโรม เมื่อ ค.ศ. 1651 ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตรงกับสมัยราชวงศ์เงวียนในรัชสมัยจักรพรรดิไคดิญ (Khải Định Emperor) ทรงประกาศยกเลิกการเขียนแบบอักษรจื๊อโนมเมื่อ ค.ศ. 1918 และให้ใช้ระบบการเขียนแบบใหม่ของบาทหลวงอเล็กซานเดร เดอ โรดส์ แทนที่ เรียกกันว่า “กว็อกจื๊อ” หรือ “อักษรโก่ว๊กหงือ (Quốc Ngữ)” หมายถึง อักษรประจำชาติ และทำให้เวียดนามเปลี่ยนมาใช้ในการเขียน “ตัวอักษรแบบโก่ว๊กหงือ” สืบมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

mẹ tôi thường ăn chay ở chùa mỗi chủ nhật
 媿倅常餒齋於壘每主日

ภาพเปรียบเทียบ แถวบนคือตัวอักษรแบบโก่ว๊กหงือ (Quốc Ngữ)
 แถวล่างคือตัวอักษรแบบจื๊อโนม (Chữ Nôm)

สถาปัตยกรรมเวียดนาม

สถาปัตยกรรมเวียดนามประมาณ 2,000 ปีก่อน ค.ศ.-คริสต์ศตวรรษที่ 10

เนินปราสาทโก่ลว (Cố Loa Citadel)

เนินปราสาทโก่ลว มีลักษณะการก่อสร้างแบบป้อมปราการ ในภาษาเวียดนามเรียกกันว่า “ถั่งโก่ลว (Thành Cổ Loa)” ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอตั้งแอ็ง ทางทิศเหนือของนครท่าโหน่ย หรือ ฮานอยประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นเขตโบราณสถานของอาณาจักรโบราณ ตั้งแต่ราชวงศ์ห่งบ่างมา จนถึงปลายอาณาจักรอวาลัก หรือราว ๆ 2,000 ปีก่อนคริสตกาลถึง 257 ปีก่อนคริสตกาล โดยมีเมืองโก่ลวเป็นเมืองหลวงและเป็นราชธานีแห่งแรกของเวียดนาม ได้รับการยกย่องว่าเป็นเขตโบราณสถานทางประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง และยังเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีฝูงงเวียน วัฒนธรรมด่งเดิว และวัฒนธรรมด่งเซิน

จากการสำรวจขุดค้นทางประวัติศาสตร์ของเมืองโก่ลว บริเวณซากป้อมปราการต่าง ๆ ปรากฏพบซากของภาชนะสำริด อาวุธประเภทหอก ดาบ หัวธนูจำนวนมาก และเมื่อการสำรวจเสร็จสิ้นลง จึงเห็นได้ถึงแผนผังป้อมปราการโก่ลว มีการก่อกำแพงดินและกั้นด้วยคูน้ำเป็นวงแหวนถึง 9 ชั้น แต่ทุกวันนี้คงเหลือเพียง 3 ชั้นเท่านั้น มีความยาวที่เหลืออยู่ประมาณ 8 กิโลเมตร การก่อกำแพงและคูน้ำเพื่อใช้ในการต้านรับข้าศึก และป้องกันเมืองอย่างเข้มแข็ง การใช้เส้นทางคูน้ำวนล้อมรอบเป็นชั้น ๆ นั้น สอดคล้องกับชื่อของคำว่า “โก่ลว” ซึ่งมีความหมายว่า เกลียวขดหอยโบราณ

สภาพของโบราณสถานภายในเมืองโก่ลว จะเห็นซากเก่าแก่หลายแห่งที่ได้รับการบูรณะฟื้นฟูใหม่ในปัจจุบัน รวมทั้งป้อมปราการและกำแพงเมืองโบราณ การก่อสร้างประตูทางเข้าป้อมปราการ จะให้มีส่วนประตูใหญ่ หลังคาปลายงอนโค้ง 2 ชั้น โดยมีช่องประตูขนาดย่อมอีก 2 ด้านขนานบข้างกำแพงสูง 4-5 เมตร ส่วนที่สูงที่สุดสูงถึง 12 เมตร การแบ่งพื้นที่ด้านในที่ยังคงเหลือเพียง 3 ชั้นนั้น ประกอบไปด้วยป้อมปราการชั้นนอก ยาว 8 กิโลเมตร ป้อมปราการชั้นกลางแผนผังรูปทรงหลายเหลี่ยม ยาว 6.5 กิโลเมตร และป้อมปราการชั้นในแผนผังรูปสี่เหลี่ยม ยาว 1.6 กิโลเมตร ปัจจุบันเนินปราสาทโก่ลวและบริเวณโดยรอบได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ ในฐานะราชธานีแห่งแรกของประวัติศาสตร์เวียดนาม

วัดอันต๋องเวียง ประมาณ 257 ปีก่อน ค.ศ. สมัยอาณาจักรอวาลัก

วัดเดิว (Dâu Temple)

วัดเดิว หรือ “จั่วเดิว (Chùa Dâu)” หรือบ้างเรียก “เจดีย์เดิว (Dâu Pagoda)” ซึ่งได้รับการบันทึกว่า “เป็นเจดีย์ที่เก่าแก่ที่สุดในเวียดนาม” โดยทั่วไปแล้วจะเรียกกันว่า “วัดเดิว (จั่วเดิว)” ซึ่งเป็นคำเรียกหาที่รู้จักกันทั่วไป แต่แท้จริงแล้ว ณ สถานที่นี้คือวัดทางพระพุทธศาสนา และยังมีการเรียกชื่อวัดแห่งนี้แตกต่างกัน 2 แบบ คือ “วัดเตียนอิงต๋อ (Diên Úng tự)” หรือ “วัดฟ้าป-เวินต๋อ (Pháp Vân tự)” ตั้งอยู่ที่อำเภอถ่วนแทง (Thuận Thành) จังหวัดบั๊กนิง (Bắc Ninh) ห่างจากนครท่าโหน่ย (ฮานอย) ประมาณ 30 กิโลเมตร

วัดเตียนอิงต๋อ หรือวัดฟ้าป-เวินต๋อ เป็นวัดทางพระพุทธศาสนาที่มีอายุเก่าแก่มากที่สุดแห่งหนึ่งในเวียดนาม สร้างขึ้นในช่วง ค.ศ. 187-226 ซึ่งเป็นช่วงสมัยที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนช่วงราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (ตงฮั่น) ความสำคัญของวัดแห่งนี้สร้างอยู่ ณ บริเวณใจกลางของธรรมสถาน “ลวีเลิว (Luy Lâu)” ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านพระพุทธศาสนาแห่งแรกในเวียดนามและเผยแพร่พระพุทธศาสนานิกายมหายานไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางเผยแพร่พระธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างวัดในเวียดนามมานานกว่าพันปี และได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมาตราบถึงปัจจุบัน

เจดีย์เติว หรือเจดีย์หว่าฟ่อง สูง 3 ชั้น สร้างขึ้นใน ค.ศ. 1313

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดเตียนอิงต้อ (วัดฟ้าป-เวินต้อ) ที่คงอยู่ในปัจจุบัน มีลักษณะสถาปัตยกรรมโบราณแบบชั้นเดียว สร้างในลักษณะแนวยาวด้วยโครงสร้างไม้ทั้งหลัง หลังคาปูด้วยอิฐสีน้ำตาลแดง ประวัติที่เล่าต่อ ๆ กันมานั้น กล่าวว่า ตัววัดสร้างขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 1 โดยพระภิกษุชาวอินเดียที่ได้จาริกมาถึงเวียดนามภายหลังการล่มสลายของราชวงศ์เตริเยว และได้สร้างวัดทางพระพุทธศาสนาขึ้นที่นี่ จนกระทั่งปลายคริสต์ศตวรรษที่ 6 มีพระนิกายเซนจากจีนเดินทางมาเผยแผ่พระธรรม ทำให้สถานที่แห่งนี้กลายมาเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาในเวลาต่อมา

ด้านหลังของวัดเตียนอิงต้อ (วัดฟ้าป-เวินต้อ) เป็นที่ตั้งของเจดีย์โบราณที่สร้างขึ้นใน ค.ศ. 1313 จึงเรียกกันว่า “เจดีย์เติว (Dâu Pagoda)” แต่ทว่าแท้ที่จริงแล้วองค์เจดีย์มีอักษรจารึกไว้บริเวณชั้นที่ 2 ว่า “หว่าฟ่องท่าบ (Hòa Phong Tháp)” หรือนามอย่างเป็นทางการที่แท้จริงคือ เจดีย์หว่าฟ่อง (Hòa Phong Pagoda) เดิมทีนั้นเป็นเจดีย์สูง 9 ชั้น ต่อมาได้พังทลายลง และมีการบูรณะขึ้นใหม่อีกหลายครั้งจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เป็นเจดีย์ก่อด้วยหินสีเทา ขนาดความสูง 3 ชั้น ภายหลังการบูรณะมีการใช้โครงสร้างส่วนประตูโค้งเพื่อรองรับน้ำหนักของชั้นเจดีย์ ลักษณะการก่อสร้างเจดีย์รับอิทธิพลต้นแบบจากเจดีย์ (สถูป) ในอินเดียอย่างชัดเจน ในขณะที่รูปทรงและโครงสร้างสะท้อนให้

เห็นถึงอิทธิพลที่ได้รับจากสถาปัตยกรรมราชวงศ์ถังของจีน คล้ายกับสถูปต้าเอี้ยนถ่า (เจดีย์ห่านป่าใหญ่) ที่เมืองซีอานของจีน แต่ส่วนหลังคาจะแปลกไปกว่า มีเอกลักษณ์ของหลังคากระเบื้องอิฐปลายงอนโค้งเล็กน้อย ยอดบนเป็นศิลายอดคล้ายมงกุฎ ฐานด้านล่างของเจดีย์มีสิงโตศิลาคู่วางทอดยาวขนานบันได 3 ชั้น ที่น่าสนใจคือ มีประติมากรรมแกะศิลาซึ่งแกะสลักจากหินก้อนเดียววางไว้ในมุมด้านซ้าย สันนิษฐานว่าเดิมที่อาจมีแกะศิลา 2 ตัว แต่ปัจจุบันคงเหลือเพียงตัวเดียว

อนึ่ง บริเวณที่ตั้งเดิมของตัววัดและเจดีย์นั้น เดิมเคยมีการสร้างป้อมปราการกำแพงล้อมรอบอย่างมั่นคงแน่นอนหนา แต่ทว่าเมื่อผ่านวันเวลาอย่างยาวนาน ส่วนของปราการต่าง ๆ ได้พังทลายลงหมดสิ้นแล้ว คงเหลือเพียงตัววัดที่ยังได้รับการบูรณะไว้ถึงบัดนี้

วัดเตว คริสต์ศตวรรษที่ 2 ประมาณ ค.ศ. 187-226 สมัยใต้การปกครองของจีนช่วงราชวงศ์ฮั่น

วัดป่าเจี้ยว (Bà Triệu Temple)

วัดป่าเจี้ยว หรือในภาษาเวียดนามคือ “เตนป่าเจี้ยว (Đền Bà Triệu)” วัดโบราณของพระพุทธศาสนาที่มีความเก่าแก่มากอีกแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอโหว่หลก (Hậu Lộc) จังหวัดแทงหว่า (Thanh Hóa) สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 248 เป็นวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับวีรสตรีในประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนาม นั่นคือ “เจี้ยวทีจิง” ผู้นำการลุกฮือต่อต้านการปกครองของจีนเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 3

เจี๋ยวทีจิง (Triệu Thị Trinh, ค.ศ. 225-248) เป็นผู้นำกองทัพชาวบ้านเข้าต่อสู้กับกองทัพทหารจีนจากราชวงศ์อู่ (Wu Dynasty) ซึ่งเป็นราชวงศ์ทางใต้ในสมัยสามก๊ก (ไทยเรียกกันว่า “ง่อก๊ก”) ภาพลักษณ์ของเจี๋ยวทีจิงซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปคือ การยืนอยู่บนหลังช้างนำชาวบ้านลุกขึ้นสู้กับทหารจีนอย่างกล้าหาญ จนกระทั่งสามารถปกครองตนเองเป็นเอกราชมานานถึง 23 ปี ก่อนที่จะพ่ายแพ้ให้กับจีนที่มีกำลังทหารมากกว่า และท้ายที่สุดนั้น เจี๋ยวทีจิงตัดสินใจกระโดดลงแม่น้ำกระทำอัตวินิบาตกรรมโดยไม่ยอมจำนน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้สร้างความประทับใจและอยู่ในความทรงจำของชาวเวียดนามจนถึงทุกวันนี้ และกล่าวกันว่าวัดป่าเจี๋ยวสร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้แก่การเสียสละชีวิตของเจี๋ยวทีจิง เป็นการสร้างขึ้นใน ค.ศ. 248 ปีเดียวกับการตายของนาง

หลังจากวันเวลามากกว่า 300 ปี สภาพของวัดป่าเจี๋ยวมีความทรุดโทรมลง ในคริสต์ศตวรรษที่ 6 จักรพรรดิลีนามเต (Lý Nam Đế Emperor) แห่งราชวงศ์ลีสมัยต้น ได้ดำเนินการบูรณะวัดแห่งนี้อีกครั้ง และบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยราชวงศ์เงวียน ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18

วัดป่าเจี๋ยว ค.ศ. 248 สมัยใต้การปกครองของจีนช่วงสามก๊ก อำเภอโหว่หลก จังหวัดแทงหาว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดป่าเจี๋ยว (เด่นป่าเจี๋ยว) มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เวียดนามเป็นอย่างมาก ประตูทางเข้าของบริเวณหน้าวัด เป็นเสมือนประตูป้อมปราการศิลา แบ่งเป็น 3 ช่องประตู คล้ายหอรบในป้อมปราการ ตำแหน่งประตูใหญ่ออกแบบเป็นอาคารสูง 2 ชั้น โดย

มีบันไดทอดขึ้นสู่ด้านบน หลังคาประดับกระเบื้องอิฐสีแดงน้ำตาล และประดับตกแต่งตามแบบอิทธิพลจีน บริเวณลานกว้างด้านหน้าในทุกวันนี้ยังประดับข้างศิลาในท่าหมอบอยู่ 2 เชือก เป็นความหมายถึงช่างที่เจียวที่จึงเคยใช้ชีเมื่อยามจับอาวุธเข้าต่อสู้นั่นเอง

บริเวณภายในวัดป่าเจียวได้รับการขยายให้มีอาณาบริเวณกว้างขวาง เป็นแบบหมู่มหาวิหารที่มีอาคารโบสถ์และวิหารหลายหลัง โดยพื้นที่ด้านในจะเป็นศาสนสถานขนาดความสูง 2 ชั้น มีจำนวน 2 หลัง โบสถ์ด้านหน้าเป็นวิหารสักการะวีรสตรีเจียวที่จึง เป็นสถาปัตยกรรมวิหารแบบชั้นเดียว หลังคาซ้อน 2 ชั้น บันไดหินยกพื้นสูง หลังคาปูด้วยกระเบื้องอิฐแดง หลังคาหิน แกะสลักลายมังกรคู่เหนือสันหลังคา ผนังด้านข้างทั้ง 2 ด้านแกะสลักลายอักษรประดิษฐ์ เป็นตัวอักษรจีน หมายถึง อายุวัฒนะ ด้านหน้าสร้างประติมากรรมช่างหมอบคู่อยู่ทางซ้ายและขวา ส่วนพื้นที่ชั้นบนเป็นโบสถ์พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

วิหารสักการะวีรสตรีเจียวที่จึง วัดป่าเจียว

วัดดิ่งเทียนฮว่าง (Đình Tiên Hoàng Temple)

วัดดิ่งเทียนฮว่าง หรือ “เต๋นดิ่งเทียนฮว่าง (Đền Đình Tiên Hoàng)” ตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านเจียงเอียน (Trương Yên village) เมืองฮวลือ (Hoa Lu) จังหวัดนิงบิง (Ninh Bình) ซึ่งในเป็นอดีตนั้นเป็นราชธานีเก่าของเวียดนามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 10-11 สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 968 สมัย

ราชวงศ์ดิญแห่งอาณาจักรไตโกเหวียด นามของวัดมาจากพระนามของจักรพรรดิดิญเทียนฮว่าง (Đinh Tiên Hoàng Emperor) ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ดิญ (Đinh Dynasty)

เอกลักษณ์ของวัดตั้งเทียนฮวางมีแผนผังวัดเป็นลักษณะคล้ายตัว I ในภาษาอังกฤษ ด้านหลังวัดอิงภูเขาม้าเยน (Mã Yên Mount) คำว่า ม้าเยน แปลว่า หลังม้า สอดคล้องกับการมองในระยะใกล้ จะเห็นภูเขาที่มีรูปร่างคล้ายหลังม้าที่แน่นอนโค้ง ส่วนด้านหลังของวัดยังเชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุฝังพระศพของจักรพรรดิดิญเทียนฮว่าง อาณาบริเวณรอบด้านแวดล้อมทั้ง 4 ด้านเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตัววัดหันหน้าออกสู่ทิศตะวันออก แบ่งพื้นที่เป็น 3 ชั้น ชั้นนอกเป็นประตูศิลา ชั้นที่ 2 เป็นลานสักการะ และชั้นที่ 3 เป็นโบสถ์ประดิษฐานรูปปั้นของจักรพรรดิดิญเทียนฮว่าง (Đinh Tiên Hoàng Emperor) ปฐมกษัตริย์ผู้ก่อตั้งราชวงศ์ดิญ

คติเรื่องมังกร หรือภาษาเวียดนามเรียกว่า โส้ง (Rồng) มีปรากฏบนศิลปะและสถาปัตยกรรมภายในวัดตั้งเทียนฮวางเป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมจีนที่มีต่อศิลปะเวียดนามมากกว่า 2,000 ปี มังกรจึงเป็นสัตว์สัญลักษณ์ของจักรพรรดิ ทำให้บริเวณสันหลังคาวัดสร้างตามแบบคติจีนเป็นมังกรคู่บนหลังคา กึ่งกลางเป็นดวงไฟ บริเวณด้านหน้าตรงกับประตูทางเข้าโบสถ์หลัก วางไว้ด้วยกระถางธูปศิลาสำหรับเซ่นสรวงบูชา พระแท่นมังกรที่แกะสลักจากหินทั้งหมด พระแท่นมังกรมีขนาดความยาว 1.8 เมตร กว้าง 1.4 เมตร ใจกลางลานกว้างระหว่างพระแท่นมังกรกับกระถางศิลาสร้างไว้ด้วย “สระมังกร” บริเวณภายในสระมังกรประกอบสร้างขึ้นจากแผ่นหินสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเล็ก แต่ละแผ่นเป็นประติมากรรมสัตว์ในท้องทะเล อาทิ กุ้ง ปลา และมังกรขนาดเล็ก ๆ

วัดตั้งเทียนฮวาง ค.ศ. 968 สมัยราชวงศ์ดิญ เมืองฮวาสิ้อ จังหวัดนิงบิ่ง

สถาปัตยกรรมเวียดนาม ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-13

วัดลีบ๊าดเต้ (Lý Bát Đé Temple)

วัดลีบ๊าดเต้ หรือ “เด่นลีบ๊าดเต้ (Đền Lý Bát Đé)” ในเวียดนามนิยมเรียกกันว่า วัดโด่ (Đồ Temple) หรือ “เด่นโด่ (Đền Đò)” มีชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่า “โกฟ้าป-เตียน (Cố Pháp Điện)” ตั้งอยู่ในเขตคอมมูนดีญบ่าง (Đình Bảng) จังหวัดบักนิง (Bắc Ninh) ริมเนินสามเหลี่ยมแม่น้ำแดง ใกล้กับนครท่าโหน่ย (ฮานอย) สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1028 ในรัชสมัยของจักรพรรดิลีไท่โต (Lý Thái Tổ Emperor) กษัตริย์ผู้ก่อตั้งอาณาจักรไต่เหวียด และทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลี สมัยหลัง

วัดลีบ๊าดเต้ ค.ศ. 1028 ราชวงศ์ลีสมัยหลัง เขตคอมมูนดีญบ่าง จังหวัดบักนิง

ที่มาของชื่อวัด “ลีบ๊าดเต้” แปลว่า แปดจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ลี (Eight Lý Emperors) เพราะภายในอาณาบริเวณของวัดลีบ๊าดเต้เป็นพระสุสานฝังพระศพของจักรพรรดิลีไท่โต และอีก จักรพรรดิราชวงศ์ลีอีก 7 พระองค์ รวมจำนวนทั้งหมด 8 พระองค์ ดังนั้น ตามราชประเพณีดั้งเดิม จึงสร้างศาลสักการะสำหรับกราบไหว้บูชาอดีตกษัตริย์รวมไว้ ณ วัดลีบ๊าดเต้ โดยบริเวณตำหนักสักการะใจกลางวัดเป็นศาลาบูชาแด่องค์จักรพรรดิลีไท่โต สถาปัตยกรรมด้านขวาคือ ตำหนักเวินจี (Vãn chi) ส่วนด้านซ้ายคือ ตำหนักโวจี (Vô Chi) เป็นตำหนักบูชาของจักรพรรดิองค์อื่น ๆ จุดเด่นสำคัญอีกแห่งหนึ่งของวัดลีบ๊าดเต้ หรือวัดโด่ คือ ตำหนักกลางน้ำซึ่งตั้งอยู่ใจกลางทะเลสาบขุดโดย

ฝีมือมนุษย์ เป็นทะเลสาบขนาดใหญ่ที่มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ลีสมัยหลัง ทะเลสาบแห่งนี้เรียกกันว่า ทะเลสาบเสี้ยวจันทร์ (Half Moon Lake) เพราะมีรูปร่างเหมือนดวงจันทร์ครึ่งดวง การเข้าสู่บริเวณ ทะเลสาบจะผ่านเส้นทางขุ้มประตู 5 มังกร ซึ่งก่อสร้างให้รองรับทัศนียภาพอันงดงามของทะเลสาบ แห่งนี้ ตำแหน่งกลางน้ำมีลักษณะแบบศาลาจีน หลังคาโค้ง 2 ชั้น ส่วนฐานสร้างด้วยหินทั้งหมด ตำแหน่ง ของสะพานจะทอดผ่านจากด้านนอกข้ามทะเลสาบสู่ใจกลางพระตำหนัก ในอดีตนั้นเป็นสถานที่ที่ ประทับของกษัตริย์เพื่อพักผ่อนพระราชอิริยาบถและทอดพระเนตรชมทัศนียภาพอันงดงามของ ทะเลสาบแห่งนี้

วัดเสาเดียว หรือจั่วหมัดโกด (Chùa Một Cột)

ชาวไทยรู้จักกันในชื่อว่า **เจดีย์เสาเดียว (One Pillar Pagoda)** หรือ **“วัดเจดีย์เสาเดียว”** ใน เวียดนามเรียกว่า **“จั่วเม็ต (Chùa Một Cột)”** มีชื่อเดิมคือ **“เตียนเหว้ตือ (Diên Hựu tự)”** หมายถึง วัดแห่งความคุ้มครองชั้นวันรันตร์ หรือบ้างเรียกว่า **“เลียนฮวด่าย (Liên Hoa Đài)”** หมายถึง ศาลา ดอกบัว การที่ศาสนสถานแห่งนี้อาจแลดูคล้ายวัดหรือศาลเจ้า และบ้างว่าเหมือนเจดีย์ที่ตั้งอยู่บน คานเสาต้นเดียว ทำให้ต่อมานิยมเรียกกันสืบมาว่า **“วัดเสาเดียว”** หรือ **“เจดีย์เสาเดียว”** การสร้าง วัดเสาเดียว (จั่วหมัดโกด) เพื่อให้เป็นที่สถิตของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร หรือ **“เจ้าแม่กวนอิม”** ในภาษาเวียดนามออกเสียงเรียกว่า **“กวานอ้ม (Quan Am)”** พระโพธิสัตว์แห่งความเมตตาที่ชาว เวียดนามนับถือศรัทธาอย่างยาวนาน เป็นประติมากรรมพระโพธิสัตว์กวนอิมปางสิบก

วัดเสาเดียว หรือจั่วหมัดโกด เป็นสัญลักษณ์ของเมืองท่าหนอย (ฮานอย) และเป็นศาสนสถาน อันศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งในเวียดนามปัจจุบัน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมือง ทังลือง (ชื่อเดิมของฮานอย) สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1049 สมัยราชวงศ์ลีสมัยหลัง จักรพรรดิลี้เถียดตง (Lý Thái Tông Emperor, ครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 1028-1054) เป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวไต่เหียด (ราชวงศ์ลีสมัยหลัง) ที่มีมาอย่างยาวนานกว่า 1,000 ปี

ตามตำนานที่มีบันทึกไว้กล่าวว่า จักรพรรดิลี้เถียดตงทรงพระสุบินเห็นพระโพธิสัตว์กวนอิม ประทับนั่งอยู่บนใบบัว และทรงประทานส่งเด็กชายในอ้อมแขนให้แก่พระองค์ ต่อมาไม่นานจักรพรรดิ ลี้เถียดตงได้อภิเษกสมรสกับสตรีสามัญชนคนหนึ่ง และได้ให้กำเนิดทายาทเพศชายตามที่ทรงมีพระสุบิน ทำให้พระองค์ทรงมีรัชทายาทสมพระทัย พระองค์จึงได้ทรงโปรดให้สร้างวัดแห่งนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นการ ถวายสักการะด้วยความกตัญญู และเพื่อถวายเป็นพุทธรูปบูชาแด่พระโพธิสัตว์กวนอิมที่ทำให้พระองค์มี รัชทายาทสมพระทัย จากเรื่องเล่าขานในตำนาน ทำให้ในปัจจุบันมีผู้คนนิยมมากราบไหว้สักการะและ อธิษฐานขอพรที่ศาสนสถานแห่งนี้อย่างต่อเนื่องยาวนาน มีความเชื่อกันว่า พรใด ๆ ที่ขอจะสมความ พราารถนาในทุกประการ โดยเฉพาะผู้ที่มิบุตรยากนิยมมาขอบุตร ณ ที่แห่งนี้

วัดเสาดิยว หรือเจดีย์เสาดิยว (จั่วหมตโกด)
ค.ศ. 1049 สมัยราชวงศ์ลีสมัยหลัง เมืองฮานอย

ประติมากรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรกวณอิม
ภายในวัดเสาดิยว หรือเจดีย์เสาดิยว (จั่วหมตโกด)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดเสาดิยว (จั่วหมตโกด) มีลักษณะโครงสร้างคล้ายดอกบัวบานขึ้นใจกลางสระน้ำ มีความหมายถึงภาพขณะที่พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรกวณอิมทรงประทานมอบให้แก่จักรพรรดิลี้ถายตง ในขณะที่ดอกบัวเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน วัดเสาดิยวแห่งนี้สร้างขึ้นด้วยไม้ทั้งหมด เป็นอาคารแบบทรงวิหารชั้นเดียว หลังคาปูกระเบื้องอิฐ ปลายงอนโค้งตามแบบสถาปัตยกรรมเวียดนาม สันหลังคาประดับประติมากรรมลายมังกรคู่ ใจกลางเป็นดวงไฟอันเป็นลักษณะการประดับตกแต่งเช่นเดียวกับวัดวาอารามทั่วไป ฐานตั้งอยู่บนเสาขนาดใหญ่เพียงต้นเดียวกลางสระบัวขนาดกลางแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตัวเสามีขนาดประมาณ 1.25 เมตร บริเวณด้านหน้ามีการสร้างบันไดที่สามารถให้ผู้ศรัทธามาราบไหว้บูชาได้ ในอดีตนั้นเสาทรงกลมขนาดใหญ่ที่เป็นส่วนฐานและบันไดนั้นล้วนสร้างขึ้นจากไม้ แต่ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 1954 วัดเสาดิยวได้ถูกทำลายลงโดยกองทัพฝรั่งเศสก่อนที่จะถอนทัพออกจากการยึดครองเวียดนาม ทรราชจนกระทั่งเมื่อสงครามสงบลงจึงได้มีการบูรณะขึ้นมาในภายหลัง

เมื่อ ค.ศ. 1105 วัดเสาดิยวได้รับการบูรณะโดยจักรพรรดิลี้ถายตง (Lý Nhân Tông Emperor) และใน ค.ศ. 1109 มีความพยายามจะติดตั้งระฆังสำริด แต่เนื่องจากระฆังมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมากเกินไปจนเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อตัววัด จึงได้ยกเลิกความคิดดังกล่าว ต่อมาราชวงศ์หมิงได้เข้ายึดครองเวียดนาม ทหารหมิงได้นำระฆังดังกล่าวไปหลอมสร้างเป็นอาวุธ ทำให้ไม่มีให้เห็นในปัจจุบัน

อนึ่ง ภาพของวัดเสาดิยว (จั่วหมตโกด) ยังได้รับการตีพิมพ์บนด้านหลังธนบัตรเวียดนามมูลค่า 20 ด่ง (ดอง) และเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของเวียดนามที่รู้จักกันไปทั่วโลก นอกจากนี้ ยังมี การสร้างวัดเสาดิยวในลักษณะเดียวกันนี้ที่บริเวณบึงแก่นนคร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อรำลึกถึงมิตรภาพไทย-เวียดนาม

วิหารวรรณกรรม (The Temple of Literature)

“วิหารวรรณกรรม” เป็นคำเรียกที่รู้จักกันโดยทั่วไปในไทย ชาวเวียดนามจะออกเสียงเรียกว่า “วันเมี้ยว (Vãn Miếu)” หรือ “วันเหมี้ยว” แปลว่า ศาลสักการะอักษร หรือชื่อเต็มว่า “วันเมี้ยว-ก๊วกถื่อสาม (Vãn Miếu-Quốc Tử Giám)” หมายถึง วิหารวรรณกรรม-สถาบันแห่งวังหลวง วิหารวรรณกรรม (วันเมี้ยว) เป็นศาลเจ้าเวียดนามที่สร้างขึ้นเพื่อบูชาขงจื้อ (Temple of Confucius) ไม่ใช่วัดในพระพุทธศาสนาอย่างที่บางคนเข้าใจผิด ตั้งอยู่ที่นครท่าโหน่ย (ฮานอย) ของทางทิศใต้ของป้อมปราการหลวงแห่งที่สอง สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1070 โดย “จักรพรรดิลี่เถินตง (Lý Nhân Tông Emperor)” แห่งราชวงศ์ลีสมัยหลัง

ขงจื้อ (Confucius) หรือขงจื่อ (Kongzi) หรือชาวเวียดนามเรียกว่า คงดื่อ (Khổng Tử) เป็นบรมครูแห่งลัทธิขงจื้อที่มีหลักคำสอนในเรื่องจริยธรรม จรรยา คุณธรรม และความซื่อสัตย์กตัญญู ฯลฯ เป็นหลักปรัชญาที่ฝังรากลึกลงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีน นิยมเรียกกันว่า ลัทธิขงจื้อ (Confucianism) หรือศาสนาขงจื้อ ต่อมาหลักคำสอนของขงจื้อได้แพร่หลายเข้าสู่เวียดนาม และกลายมาเป็นเสาหลักแห่งการดำรงชีวิตและการปกครองมาอย่างยาวนาน คำสอนของขงจื้อจึงมีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของชาวเวียดนามจวบจนกระทั่งปัจจุบัน

ต่อมา เมื่อ ค.ศ. 1076 ได้มีการสร้างสถาปัตยกรรมเพิ่มเติมเรียกว่า “ก๊วกถื่อสาม (Quốc Tử Giám)” หรือ “สถาบันแห่งวังหลวง” ตั้งอยู่ร่วมกับวิหารวรรณกรรมเพื่อให้เป็นสถานศึกษาของเชื้อพระวงศ์และลูกหลานขุนนางในราชสำนัก ทำให้ฐานะของวิหารวรรณกรรมจึงไม่เป็นเพียงศาลสักการะขงจื้อเท่านั้น หากแต่ยังได้รับการยกย่องว่าเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งแรกของเวียดนาม” ในเวลาต่อมาวิหารวรรณกรรมได้รับการบูรณะใหม่ในสมัยราชวงศ์เจิ่น และอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีในฐานะสถานศึกษาโบราณที่สืบทอดจารีตในการศึกษาเล่าเรียนติดต่อกันมาอีกกว่า 200 ปี แม้ว่าจะมีการผลัดเปลี่ยนราชวงศ์ขึ้นใหม่หรือเกิดอศศิภัย แต่วิหารวรรณกรรมก็ได้รับการสืบทอดรักษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมติดต่อกันมาอย่างยาวนาน มีการบูรณะใหม่เพื่อคงไว้ในสภาพเดิม ในจำนวนนี้การบูรณะครั้งใหญ่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1920, 1954 และ 2000

วิหารวรรณกรรม หรือวันเมี่ยว ค.ศ. 1070 ราชวงศ์ลีสมัยหลัง เมืองฮานอย

การออกแบบก่อสร้างวิหารวรรณกรรม ใช้ตามแผนผังเดียวกันกับศาล “ชวีฟู (Qufu)” หรือวิหารขงจื้อที่เมืองชวีฟู (Qufu) มณฑลซานตง หรือซานตง ซึ่งเป็นเมืองบ้านเกิดของขงจื้อ อาณาบริเวณวิหารวรรณกรรมของเวียดนามครอบคลุมพื้นที่จำนวน 54,000 ตารางเมตร กึ่งกลางเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า “สระน้ำอักษร” หรือโห่วาน (Hò Vãn) ล้อมรอบทั้ง 4 ด้านของตัววิหาร ด้วยกำแพงขนาดใหญ่

ด้านหน้าของวิหารวรรณกรรม สร้างขึ้นเป็นเสาสูงขนาดใหญ่รวม 4 ต้น บนเสาจารึกอักษรว่า “ขอให้ผู้มาเยือน จงลงจากหลังม้าก่อนที่จะเข้าไปด้านใน” อันเป็นถ้อยคำที่เตือนให้ผู้มาเยือน ไม่ว่าจะป็นกษัตริย์ แม่ทัพ หรือขุนนาง ต่างต้องให้เกียรติแก่สถานที่แห่งนี้ก่อนจะเข้าสู่ด้านในของวิหาร

ประตูหลัก ณ บริเวณด้านหน้าทางเข้าของวิหารวรรณกรรม สร้างขึ้นเป็นลักษณะป้อมประตู ศิลปะแบบจีน สูง 2 ชั้น ส่วนชั้นบนสร้างแบบศาลาหรือเก๋งจีน แขนงไว้ด้วยระฆังทองเหลืองโบราณ หลังคาซ้อน 2 ชั้น ประดับลายเศียรมังกรบนสันหลังคาและกระเบื้องอิฐ ช่องทางเข้าแบ่งประตูเป็น 3 บาน สร้างด้วยไม้ทาระบายด้วยสีแดงบนบานประตู จุดเด่นบริเวณหน้าต่างเจาะฉลุด้วยการแกะสลักหินเป็นลวดลายอักษรมงคล หมายถึงความหมาย “วัฒนธรรมยั่งยืน” ประตูไว้ทั้ง 2 ด้าน ด้านบนจารึกคำว่า “วันเมี่ยวโมน (Vãn Miếu Môn)” หมายถึง ประตูวันเมี่ยว (ประตูวิหารวรรณกรรม)

เมื่อผ่านประตูใหญ่บริเวณด้านหน้า จะมีเส้นทางเดินปูลาดด้วยหินกรวดแบ่งเป็น 3 เส้นทาง ทางเดินตรงกลางเป็นเส้นทางสำหรับจักรพรรดิเท่านั้น ทางเดินฝั่งด้านซ้ายเป็นเส้นทางของฝ่าย

บริหาร (ขุนนางฝ่ายขุน) และทางเดินฝั่งขวาเป็นเส้นทางของฝ่ายกลาโหม (ขุนนางฝ่ายบู)

ถัดมาจะเป็นส่วนสำคัญของพื้นที่ด้านในวิหารวรรณกรรม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ประกอบไปด้วยบริเวณลานกว้างทั้ง 2 ด้าน ปลุกต้นไม้ใบหญ้าอย่างสวยงามร่มรื่น เป็นหนึ่งในหลักปรัชญาของการดำรงชีวิตคนให้สมดุลกลมกลืนกับธรรมชาติในคติขงจื้อ เป็นพื้นที่เน้นถึงความสงบ ความสุขยามพักผ่อนจิตใจ พื้นที่ลานกว้างเป็นสนามหญ้า ช่วงกลางแบ่งทางเข้าเป็น 3 ประตู ได้แก่ ประตูกลางอันยิ่งใหญ่ (Đại Trung môn) ขนาบซ้ายขวาด้วยประตูแห่งปัญญา (Đại tài môn) และประตูแห่งคุณธรรม (Thánh Đức môn)

ประตูกลางอันยิ่งใหญ่ (Đại Trung môn)
วิหารวรรณกรรม

หอหมุดดาวแห่งอักษร หรือควั่นก๊ก
(Khuê Văn Các) วิหารวรรณกรรม

ส่วนที่ 2 เป็นลานกว้าง เรียกว่า “หอหมุดดาวแห่งอักษร” หรือควั่นก๊ก (Khuê Văn Các) สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1805 สมัยราชวงศ์เหงวียน เป็นสถาปัตยกรรมเวียดนามที่แปลกและไม่เหมือนกับที่แห่งใด ปัจจุบันยังเป็นสัญลักษณ์ของนครท่าโฮ่นย หรือฮานอย ลักษณะทางสถาปัตยกรรมนั้นสร้างขึ้นด้วยฐานเสาหินสีขาวทั้งสิ้น บริเวณชั้นบนเป็นศาลาหรือหอที่สร้างขึ้นจากไม้ระบายเคลือบด้วยสีแดงทั้งหมด ด้านบนจารึกตัวอักษรนามของหอหมุดดาวแห่งอักษร (ควั่นก๊ก) หลังคากระเบื้องซ้อน 2 ชั้น บริเวณหน้าต่างของหอชั้นด้านบนเจาะเป็นช่องด้วยลวดลายรูปดวงอาทิตย์ส่องแสงสว่าง บริเวณด้านล่างเป็นกำแพงขนาดใหญ่ ส่วนด้านซ้ายและขวาสร้างเป็นประตูทั้ง 2 ฝั่ง ให้นามว่า ประตูแห่งพลิกอักษร (Suc Văn) และประตูแห่งวิจิตรอักษร (Bi Văn)

ส่วนที่ 3 เป็นสระสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ มีนามว่า “เทียนกว่างติญ (Thiên quang tỉnh)” หมายถึง สระแห่งสวรรค์ใสกระจ่าง เชื่อว่า เมื่อยามแสงจากพระอาทิตย์สาดส่องจะสะท้อนเข้าสู่ประตูใหญ่ ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่แผ่นดิน รายล้อมด้วยศาลาทั้ง 4 หลัง กลุ่มศาลาเหล่านี้สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1484 ในสมัยจักรพรรดิเลห่งตง (Lê Thánh Tông Emperor) แห่งราชวงศ์เล สมัยหลัง เพื่อใช้เป็นที่ตั้งของป้ายศิลาสรรเสริญเกียรติคุณแก่บัณฑิตและผู้เปี่ยมความรู้ความสามารถ

ของแผ่นดิน เดิมนั้นมีจำนวน 116 ป้ายศิลา ปัจจุบันคงเหลืออยู่จำนวน 82 ป้ายศิลา ศิลาเหล่านี้สร้างขึ้นบนหลังเต่า อันเป็นคติอิทธิพลจากจีนว่าด้วยสัตว์มงคลนามว่า “ปู้ซี” ซึ่งเป็นเต่ามังกรของกลุ่มเก้าลูกมังกร ตามคติความเชื่อของการสร้างอนุสรณ์จารึกประวัติศาสตร์สถานที่นั้น ๆ จะสร้างเต่ามังกรแบกป้ายศิลา เพราะเชื่อว่าจะคงอยู่อย่างยั่งยืนสถาพรไปชั่ววันรันดร์

สระแห่งสวรรค์สี่กระจ่าย หรือเทียนกวางต้งยู (Thiên quang tnh) วิหารวรรณกรรม

ส่วนที่ 4 เป็นบริเวณลานกว้างปูลาดด้วยหิน มีพื้นที่โล่งกว้างขนาดใหญ่ ในอดีตเป็นบริเวณสถานที่สอบคัดเลือกบัณฑิตหน้าพระที่นั่ง หรือสอบจอหงวนตามแบบคติจีน บริเวณด้านซ้ายและขวาสร้างเป็นอาคารขนาดใหญ่แบบชั้นเดียวขนาดทั้ง 2 ฝั่ง กึ่งกลางเป็นอาคารชั้นเดียวหลังคาปูด้วยกระเบื้อง สันหลังคาประดับประติมากรรมลายมังกร เพราะเป็นสถานที่ประทับของจักรพรรดิเมื่อยามเสด็จมาเป็นประธานในการสอบจอหงวน ส่วนอาคารด้านในเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นวิหารหลักที่ประดิษฐานรูปปั้นของท่านขงจื้อ ผู้เปรียบเสมือนบรมครูแห่งการศึกษา ขนาดข้างด้วยศิษย์เอกทั้งสี่ของขงจื้อ ได้แก่

- เยียนฮุย (Yan Hui) ภาษาเวียดนามเรียกว่า เญียนเอวียน (Nhan Uyên)
- เจิงจื่อ (Zengzi) ภาษาเวียดนามเรียกว่า ตังซั่ม (Tăng Sâm)
- จื่อซือ (Zisi) ภาษาเวียดนามเรียกว่า ถื่อตือ (Tử Tu)
- เม็งจื่อ (Mengzi, Mencius) ภาษาเวียดนามเรียกว่า หมั่งถื่อ (Mạnh Tử)

นอกจากนี้ ภายในวิหารหลักของท่านขงจื้อ ยังประดิษฐานรูปปั้นของ 72 ศิษย์คนสำคัญของขงจื้อรวมไว้บนแท่นบูชาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันนี้

ส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนสุดท้าย เป็นลานกว้างขนาดใหญ่ สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1076 ในสมัยราชวงศ์ลีสมัยหลัง เป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้เป็นที่รำเรียนศึกษาของเหล่าบัณฑิต เรียกว่า “ไต้ฮ็อกเวียน (Tài Học viện)” บริเวณนี้ครอบคลุมพื้นที่ 1,530 ตารางเมตร เป็นสถานที่สำคัญสำหรับการศึกษาตามหลักคำสอนของขงจื้อ ในอดีตนั้นรัชทายาทก่อนขึ้นครองบัลลังก์ จะต้องมาศึกษาเล่าเรียน ณ วิหารวรรณกรรมเพื่อให้เรียนรู้สรรพวิทยาและหลักคำสอนของขงจื้อ เพื่อที่ต่อไปจะก้าวขึ้นเป็นกษัตริย์ที่ดีสืบไป สถาปัตยกรรมที่อยู่รายล้อมในตำแหน่งสุดท้ายนี้ยังเป็นที่เก็บตำราและคัมภีร์ในลัทธิหยูของขงจื้อ รวมทั้งเป็นสถานที่ประดิษฐานประติมากรรมของกษัตริย์องค์สำคัญที่อุปถัมภ์ลัทธิหยู อาทิ จักรพรรดิลีเถียนตง และจักรพรรดิเลแห่งตง

ลานกว้างสำหรับใช้เป็นสถานที่สอบคัดเลือกบัณฑิต (สอบจอหงวน) หน้าพระที่นั่ง วิหารวรรณกรรม

ไต้ฮ็อกเวียน (Tài Học viện) สถานที่สำหรับศึกษา รำเรียนของเหล่าบัณฑิต วิหารวรรณกรรม

วัดห่งอกเซิน (Ngọc Sơn Temple)

วัดห่งอกเซิน หรือในภาษาเวียดนามเรียกว่า “เต๋นห่งอกเซิน (Đền Ngọc Sơn)” แปลว่า “วัดภูเขาหยก (Temple of the Jade Mountain)” ชาวไทยมักคุ้นเคยในชื่อว่า **วัดเนินหยก** และ **วัดหยกขาว** ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับ “หอเต๋า” และ “ทะเลสาบฮว่านเกี่ยม (ทะเลสาบคีนกระบี่)” นครท่าไหนย (ฮานอย) อีกทั้งมีเรื่องเล่าขานและตำนานเดียวกันกับสถานที่ทั้ง 2 แห่งนี้

ตามบันทึกเขียนไว้ว่า วัดห่งอกเซิน (เต๋นห่งอกเซิน) สร้างขึ้นบนเกาะหยก เพื่ออุทิศให้แก่บรมครูขงจื้อในลัทธิหยูและนักพรตในลัทธิเต๋า รวมทั้งวีรบุรุษของชาติคือ แม่ทัพเงินหุ่งด่าว (Trần Hưng Đạo, ค.ศ. 1228-1300) แม่ทัพผู้กล้าหาญในการนำทัพเข้าต่อสู้กับทหารมองโกลของกุบไลข่าน ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13 แต่เดิมนั้นเป็นเพียงวัดขนาดเล็ก ต่อมาได้รับการบูรณะและต่อเติมจนมีขนาดใหญ่และกว้างขวางขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1864-1865 สมัยราชวงศ์เงงเวียน

วัดห่งอกเซิน คริสต์ศตวรรษที่ 11
ราชวงศ์ลีสมัยหลัง เมืองฮานอย

สะพานเกี้ยวเกฮุก
หรือสะพานแสงตะวันยามรุ่งอรุณ

ในด้านประวัติศาสตร์ของวัดห่งอกเซิน เชื่อว่าสร้างขึ้นเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 11 ในสมัยจักรพรรดิเถี่ยวโต (Lý Thái Tổ Emperor) ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์ลีสมัยหลัง เมื่อแรกสร้างนครทั้งเมือง พระองค์ทรงให้ชื่อวัดว่า “วัดห่งอกเตื่อง (Ngọc Tuong)” ต่อมาในราชวงศ์เจิ่นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 13 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่มาเป็น “วัดห่งอกเซิน”

ภูมิทัศน์ของวัดห่งอกเซินมีความสวยงามเป็นพิเศษ และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชาวเวียดนามในปัจจุบัน การเดินทางเข้าสู่ตัววัดนั้นเชื่อมระหว่าง 2 ฝั่งข้ามทะเลสาบฮวานเกียม โดยมีสะพานไม้สีแดงสร้างเชื่อมเอาไว้ เรียกว่า “สะพานเกี้ยวเกฮุก (Cầu Thê Húc)” แปลว่า สะพานแสงตะวันยามรุ่งอรุณ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดห่งอกเซินในปัจจุบันนั้น เมื่อเดินทางข้ามสะพานเกี้ยวเกฮุก ประตูด้านหน้าของวัดซึ่งได้รับการบูรณะขึ้นใหม่นั้น เป็นประตูศิลาช่องทางเข้าทางเดียว เป็นประตูซ้อน 2 ชั้น ชั้นแรกเป็นลักษณะสี่เหลี่ยม ส่วนชั้นที่ 2 เป็นประตูหลังคาโค้ง เจาะช่องกึ่งกลางเป็นวงกลม บริเวณผนังด้านหน้าวัด ฝั่งซ้ายเป็นภาพประติมากรรมรูปเต่าบนหลังลูกไ้วด้วยกระป๋ิวพิเศษ (อันเป็นเรื่องราวตามตำนาน หมายถึง จักรพรรดิเถี่ยวโต) ส่วนภาพประติมากรรมฝั่งขวา เป็นรูปกิลิน (อันหมายถึง ขงจื้อ ตามตำนานจีนเล่าว่า เมื่อยามขงจื้อเกิด มีผู้พบเห็นกิลินปรากฏขึ้น) ด้านบนประตูทางเข้าสร้างเป็นหลังคาทรงจิ้นแอนโค้งซ้อน 2 ชั้น

บริเวณด้านในของวัดห่งอกเซินประกอบไปด้วยลานกว้างและวิหารหลัก มีลักษณะเป็นวิหารแนวอนแบบชั้นเดียว สร้างยกพื้นบันไดหิน 3 ชั้น หลังคาปูกระเบื้องอิฐ สันหลังคาประดับประติมากรรมลายปลามังกรตามคติจีน กึ่งกลางเป็นดวงไฟบนมวลหมู่เมฆ หลังคาของวิหารหลักสร้างเป็นแบบซ้อน 2 ระดับ แบ่งพื้นที่ทางเข้าเป็น 3 ช่อง โครงสร้างไม้และศิลาตามแบบสถาปัตยกรรมจีน บริเวณด้านในของวัดห่งอกเซินเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของขงจื้อ แม่ทัพเจิ่นห่งด่าว และเทพเจ้ากวนอู รวมทั้งยังมีเต่าหรือตะพาน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งตามคติความเชื่อของชาวเวียดนามนั้นเล่าว่า เต่ายักษ์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ตัว อีกตัวหนึ่งนั้นยังมีชีวิตอยู่ในทะเลสาบฮวานเกียม

อนึ่ง ภายในบริเวณวัดห่งอกเซินยังมีเจดีย์หินขนาดใหญ่ 5 ชั้น ความสูง 12 เมตร เรียกว่า “ทำบู้ต (Tháp Bút)” สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ.1865 โดยบัณฑิตสมัยราชวงศ์เหงวียนชื่อ “เหงวียนวันเซียว (Nguyễn Văn Siêu, ค.ศ. 1799-1872)” โดยเป็นการสร้างเจดีย์ที่มีลักษณะแปลกไปกว่าแห่งอื่น ก่อขึ้นบนเนินหินสูงคล้ายเนินเขา มีตัวอักษรแกะสลักไว้ด้านข้าง 3 คำ คือ “ต้าถั่นเทียน (Tả Thanh Thiên)” หมายถึง จารึกฟ้าคราม

ประตูด้านหน้าของวัดห่งอกเซิน
เชื่อมต่อกับสะพานเกี้ยวเกตุก

เจดีย์หิน (ทำบู้ต)
วัดห่งอกเซิน ค.ศ. 1865 สูง 12 เมตร

ป้อมปราการหลวงแห่งถังลิ่ง (Imperial Citadel of Thang Long)

ป้อมปราการหลวงแห่งถังลิ่ง หรือเนินปราสาทหลวงแห่งเมืองถังลิ่ง ในภาษาเวียดนาม เรียกกันว่า “หว่างถั่งถังลิ่ง (Hoàng thành Thăng Long)” มีความหมายว่า กำแพงหลวงแห่ง มังกรทะยาน ตั้งอยู่ในเมืองหลวงของเวียดนามปัจจุบันคือ นครท่าไหนด (Hà Nội) หรือที่นิยมออกเสียงเรียกกันว่า “ฮานอย”

ตามข้อมูลของศูนย์มรดกโลกได้ระบุว่า ป้อมปราการหลวงแห่งถังลิ่ง หรือถังลอง เป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังจักรพรรดิแห่งถังลอง-ฮานอย สร้างขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 11 (พุทธศตวรรษที่ 16) โดยราชวงศ์ลีเวียด แสดงอิสรภาพของชาวไตเวียดทั้งหมด พระราชวังแห่งนี้ก่อสร้างอยู่บนซากป้อมเมืองของจีนที่มีอายุเก่าถึงคริสต์ศตวรรษที่ 7 (พุทธศตวรรษที่ 12) ในพื้นที่ซึ่งได้ระบายน้ำออก บนที่ราบลุ่มปากแม่น้ำแดงในเมืองฮานอย พระราชวังนี้เป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง การศาสนา มากกว่า 13

ศตวรรษต่อเนื่องโดยตลอด อาคารพระราชวังและซากสิ่งก่อสร้างในแหล่งโบราณคดีบนเลขที่ 18 เขต ฮวงเค่ย์ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในลุ่มแม่น้ำแดงตอนล่างบริเวณที่เป็นจุดบรรจบกันระหว่างอิทธิพลที่มาจากจีนทางตอนเหนือและอาณาจักรจามปาโบราณทางตอนใต้

ประวัติศาสตร์การก่อสร้างป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องมีอายุยาวนานร่วม 1,000 ปีมาแล้ว สร้างขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 11 ในช่วงราชวงศ์ลีสมัยหลัง (Later Lý dynasty, ค.ศ. 1009-1225) หรือบ้างออกเสียงว่า “ลีเวียด” อาณาจักรไต่เหวียด (Đai Việt Kingdom) หรือ “ไต่เหวียด” เพื่อให้เป็นที่มั่นของอาณาจักรอันเป็นเอกราชที่ไม่อยู่ภายใต้การปกครองของจีน ศูนย์กลางของป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องในอดีต เป็นทั้งศูนย์กลางทางการบริหาร การปกครอง การค้า ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เป็นช่วงสมัยที่เวียดนามในสมัยอาณาจักรไต่เหวียดมีความเข้มแข็งทางการทหาร โดยสามารถทำสงครามต้านรับการรุกรานของราชวงศ์ซ่ง และตรึงกำลังของฝ่ายอาณาจักรจามปาทางใต้

ป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่อง
คริสต์ศตวรรษที่ 11 เมืองฮานอย

พื้นที่ด้านในป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่อง

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องที่หลงเหลืออยู่ถึงปัจจุบัน เป็นส่วนด้านหน้าที่ก่อขึ้นด้วยกำแพงล้อมขนาดใหญ่ สูงประมาณ 5.8 เมตร ก่อสร้างด้วยก้อนหินขนาดใหญ่ มีความหนาของตัวกำแพงประมาณ 3.5 เมตร จึงมีความมั่นคงและแข็งแรงมาก ด้านบนของประตูเมืองสร้างขึ้นในลักษณะของสถาปัตยกรรมป้อมปราการแบบศาลาจีนสูง 2 ชั้น หลังคากระเบื้องเคลือบสีซ้อน 2 ชั้น ปลายหลังคาอนโค้ง ประดับสัญลักษณ์ประติมากรรมมังกรทั้ง 4 มุม ฉลุลายและอาคารทั้งหมดทาสีเหลืองอันเป็นสีในความหมายของจักรพรรดิ ด้านในของกำแพงป้อมมีบันไดทางขึ้นที่สร้างจากหินทั้ง 2 ด้านเพื่อใช้ในการขึ้นลงในยามทำศึกสงคราม ในขณะที่บริเวณกำแพงชั้นบนสร้างพื้นที่เชื่อมต่อกับตัวป้อมและบันไดทั้งฝั่งซ้ายและขวาของกำแพงด้านตะวันตกและตะวันออก บริเวณหน้าประตูทางเข้าของป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องประกอบด้วยช่องประตู

หลังคาโค้ง จำนวน 5 ประตู โดย 3 ประตูแรกอยู่บริเวณส่วนกลาง และอีก 2 ประตูอยู่ทางด้านซ้าย และขวา

ภายหลังการล่มสลายของราชวงศ์ลีสมัยหลัง ป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องยังได้รับการขยาย ต่อเติมจากราชวงศ์เจิ่น ราชวงศ์เลสมัยหลัง จนถึงราชวงศ์เงวียน แม้ว่าในทุกวันนี้สภาพของ พระราชวังหลวงภายในป้อมปราการอันแข็งแกร่งจะพังพินาศไปแทบหมดสิ้น อันเป็นผลมาจากการ ทำสงครามกับฝ่ายฝรั่งเศสที่ใช้อำนาจทางทหารทำลายนครท่าหนอย (ฮานอย) ในช่วงคริสต์ศตวรรษ ที่ 19-20 ทำให้สภาพของพระราชวังต่าง ๆ หลงเหลือเพียงซากปรักหักพัง ทิ้งไว้เพียงบันทึกลงทาง ประวัติศาสตร์อันรุ่งโรจน์ของพระราชวังหลวง จากการสำรวจทางโบราณคดีที่ผ่านมาได้มีการค้นพบ ซากปรักหักพังและศิลปวัตถุ รวมทั้งเศษชิ้นส่วนของงานศิลปะจำนวนมาก จึงได้มีการนำศิลปวัตถุ ต่าง ๆ ดังกล่าวรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของเวียดนาม เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้ถึง ประวัติศาสตร์อันยาวนานของเวียดนามต่อไป ปัจจุบันป้อมปราการหลวงแห่งทั้งล่องได้รับการขึ้น ทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมื่อ ค.ศ. 2010 ในนามของ “พระราชวัง จักรพรรดิแห่งทั้งล่อง-ฮานอย (Central Sector of the Imperial Citadel of Thang Long-Hanoi)” ซึ่งรวมไปถึงหอรบแห่งเมืองท่าหนอย (ฮานอย) ที่ตั้งอยู่ฝั่งด้านตรงข้าม โดยมีสนามหญ้าคั่นอยู่กึ่งกลาง ทั้งหมดได้รับการรวมเป็นส่วนเดียวกันในฐานะมรดกโลกแห่งประวัติศาสตร์เวียดนาม

สถาปัตยกรรมเวียดนาม ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-18

เจดีย์บิญเซิน (Binh Son Pagoda)

เจดีย์บิญเซิน หรือ “ห้าบิญเซิน (Tháp Binh Sơn)” หรือรู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า **เจดีย์ จั๋วหวิงแคว้ง** หรือ “ห้าบิญเซิน (Tháp chùa Vĩnh Khánh)” บ้างเรียกกันว่า เจดีย์เตียน หรือ “ห้าบิญเซิน (Tháp Then)” ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอซ่งโล (Sông Lô) จังหวัดหวิงฟุก (Vinh Phúc) เป็นเจดีย์โบราณที่มีความเก่าแก่มากองค์หนึ่งของเวียดนาม ในตำนานกล่าวว่า องค์เจดีย์บิญเซิน มีความสูง 15 ชั้น แต่ต่อมาเกิดความทรุดโทรมและหลังคาชั้นบนได้พังทลายลงมา จึงคงเหลือเพียง 11 ชั้นในปัจจุบัน

เจดีย์บีญูเซิน

ความสูง 11 ชั้น (เดิมสูง 15 ชั้น) คริสต์ศตวรรษที่ 13 สมัยราชวงศ์เจิ่น
อำเภอซ่งโล จังหวัดหวิงฟุก

ลักษณะของสถาปัตยกรรมเจดีย์บีญูเซินเป็นรูปแบบเจดีย์แบบสมัยอาณาจักรไตเหวียด (Đại Việt Kingdom) ตั้งแต่ช่วงสมัยราชวงศ์เจิ่น (Trần dynasty, ค.ศ. 1225-1400) มีเอกลักษณ์พิเศษคือ เป็นการใช้ดินเผาเป็นส่วนประกอบภายนอกขององค์เจดีย์ ทำให้บ้างเรียกกันว่า “เจดีย์ดินเผา (Terracotta Pagoda)” และเป็นเจดีย์เพียงองค์เดียวในสมัยราชวงศ์เจิ่นที่หลงเหลืออยู่ถึงทุกวันนี้ ลวดลายบนแผ่นดินเผาเต็มไปด้วยฝีมือแกะสลักลวดลายอันอ่อนหวานของเส้นโค้ง เต็มไปด้วยการประดับตกแต่งอย่างวิจิตร เปี่ยมด้วยคุณค่าทางสุนทรียศิลป์อันงดงาม บริเวณฐานชั้นล่างวางซ้อนแบบย่อมุมสูงจากพื้นดินถึงเจดีย์ชั้นแรก 0.46 เมตร เรียงซ้อนเป็นชั้น ๆ ฐานกว้างและปลายมีขนาดเล็กลงแบบทรงพีระมิด แกะสลักลายสิงโตอันเป็นสัตว์มงคลตามคติเวียดนาม ลักษณะของชั้นต่าง ๆ จากล่างขึ้นบนออกแบบเป็นดอกบัวบาน ประดับด้วยลายสัญลักษณ์มังกรในวงกลมล้อมรอบเจดีย์ทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งลายดอกบัวในกรอบใบโพธิ์ เป็นต้น

แผ่นกระเบื้องดินเผาที่ใช้ประดับตกแต่งรอบเจดีย์มีจำนวนถึง 13,200 แผ่น กระเบื้องดินเผาที่พบบนเจดีย์มีอยู่ด้วยกัน 2 แบบ แบบแรกเป็นขนาดจัตุรัส 0.22×0.22 เมตร แบบที่ 2 เป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า 0.45×0.22 เมตร

ใน ค.ศ. 1960 อากาศของโลกเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ ฐานเจดีย์ได้รับความเสียหายจนอาจเป็นอันตรายต่อโครงสร้าง ต่อมาใน ค.ศ. 1969-1972 กระทรวงวัฒนธรรมในนามรัฐบาลเวียดนามจึงได้ดำเนินการบูรณะเจดีย์บิ๋ญเซินครั้งใหญ่ โดยเสริมความแข็งแรงบริเวณส่วนฐานราก และยกพื้นสูงจากเดิม 0.46 เมตร รวมทั้งประกาศให้เจดีย์บิ๋ญเซินเป็นปูชนียสถานอันสำคัญของชาติ

ลวดลายอันงดงามบนเจดีย์บิ๋ญเซิน (รายละเอียดบางส่วน)

ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่ (Citadel of Ho Dynasty)

ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่ หรือเนินปราสาทแห่งราชวงศ์โห่ ในภาษาเวียดนามเรียกกันว่า แถ่งหญ่าโห่ (Thành nhà Hồ) บ้างเรียกกันว่า “พระราชวังเตี้ยโด (Tây Đô)” หรือ “พระราชวังเตี้ยชาย (Tây Giai)” ตั้งอยู่ในพื้นที่ของเขตคอมมูนเตี้ยชาย อำเภอหวินญุ่ลวก (Vinh Lộc) จังหวัดแท็งหว่า (Thanh Hóa) บริเวณริมชายฝั่งทะเลตอนกลางของเวียดนามตอนเหนือ สร้างขึ้นโดยจักรพรรดิโห่แท็งเงวียน (Hồ Thánh Nguyên Emperor) ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์โห่ ซึ่งปกครองแผ่นดินระหว่าง ค.ศ. 1400-1401

ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่มีลักษณะการสร้างแบบป้อมปราการ สร้างขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 15 ในช่วงสมัยราชวงศ์โห่ (Ho Dynasty) ซึ่งปกครองเวียดนามในช่วง ค.ศ. 1400-1407 (บ้างระบุว่าในช่วง ค.ศ. 1398-1407) ในสมัยดังกล่าวได้เปลี่ยนชื่ออาณาจักรเป็นอาณาจักรไตหงู (Đại Ngu

Kingdom) แต่ทว่าอำนาจของราชวงศ์โห่ปกครองในช่วงเวลาเพียง 7 ปีเท่านั้นก็ล่มสลายลงใน ค.ศ. 1407 จากการบุกเข้ายึดครองของราชวงศ์หมิง ทำให้เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนเป็นครั้งที่ 4

ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่ คริสต์ศตวรรษที่ 15 สมัยราชวงศ์โห่ จังหวัดแต้จิ๋ว

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่ มีรูปทรงเป็นแบบลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวเหนือจรดใต้เท่ากับ 870.5 เมตร จากทิศตะวันออกจรดทิศตะวันตกเท่ากับ 883.5 เมตร มีประตูทางเข้าเขตป้อมปราการ 4 ด้าน ประตูหน้าเป็นประตูด้านทิศใต้ มีความสูง 9.5 เมตร และกว้าง 15.17 เมตร อีก 3 ประตูอยู่ทางทิศเหนือ (ด้านหลังของป้อมปราการ) ประตูทิศตะวันออก (ด้านซ้ายของป้อมปราการ) และประตูทิศตะวันตก (ด้านขวาของป้อมปราการ) เอกลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ตัวพระราชวังทั้งหมดล้วนก่อสร้างขึ้นจากก้อนหิน ซึ่งหินแต่ละก้อนมีขนาดเท่ากันหมด ในปัจจุบันนี้ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่คงเหลือเพียงประตูปราการเท่านั้น ส่วนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เกือบทั้งหมดได้พังทลายไปแล้ว อนึ่ง แม้ว่าตัวพระราชวังและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ภายในป้อมปราการจะพังทลายไปเกือบหมดสิ้นแล้วก็ตาม แต่ยังคงหลงเหลือประติมากรรมและเศษชิ้นส่วนต่าง ๆ บางส่วน สามารถแลเห็นได้ถึงฝีมือด้านประติมากรรมแกะสลักและการก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมได้อย่างเลือนราง

ป้อมปราการแห่งราชวงศ์โห่ (Citadel of Ho Dynasty) ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมใน ค.ศ. 2011

หอคอยเต่า (Turtle Tower)

หอคอยเต่า หรือ Tortoise Tower ในภาษาเวียดนามเรียกว่า “ห้าบัส (Tháp Rùa)” เป็นหอคอยขนาดเล็กตั้งอยู่ใจกลางทะเลสาบฮว่านเกียม (Hoàn Kiếm Lake) นครท่าโหน่ย (ฮานอย) เป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนาม และกลายมาเป็นจุดเด่นและสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าอาจสร้างขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีการบูรณะจนสำเร็จลงเมื่อ ค.ศ. 1886 ตรงกับสมัยราชวงศ์เวียด

มีเรื่องเล่ากันว่า หอแห่งนี้สร้างขึ้นบนเกาะเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง เรียกกันว่า “เกาะเต่า” ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ราชวงศ์เลสมัยหลัง สมัยจักรพรรดิเลแท็งตง (Lê Thánh Tông Emperor) ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนตากปลา ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 แม่ทัพจิง (Trinh Lords) ได้ดำเนินการสร้างวัดต่าวอม (Tả Võng Temple) ขึ้นบนเกาะแห่งนี้ แต่ได้พังทลายสูญหายไปนสมัยราชวงศ์เวียด

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของหอคอยเต่าสร้างขึ้นจากหินทั้งหลัง คล้ายกับการผสมผสานระหว่างการรับอิทธิพลแบบอย่างจากสถาปัตยกรรมจีน และมีบางส่วนอาจผสมผสานจากสถาปัตยกรรมนิยมแบบตะวันตกอีกด้วย แต่ทั้งหมดถูกหลอมรวมเป็นแบบอย่างเฉพาะของสถาปัตยกรรมเวียดนามอย่างเด่นชัด มีขนาดพื้นที่บนเนินดินประมาณ 350 ตารางเมตร ประกอบด้วยหอสถูปขนาด 3 ชั้น ส่วนชั้นล่างและชั้นที่ 2 มีขนาดกว้างและใหญ่ที่สุด ในขณะที่ชั้นบนสุดมีขนาดลดหลั่นตามลำดับ โดยมีการสร้างหลังคาซ้อน 2 ระดับ ยอดหลังคาประดับลวดลายสันหลังคามังกร จำนวน 4 ตัว มีการสร้างบานประตูไว้ล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกมีอยู่ 3 ประตู ส่วนทิศเหนือและทิศใต้มี 2 ประตู ทำให้เมื่อรวมกันแล้วจะเห็นได้ว่า มีประตูทั้ง 4 ทิศในชั้นแรกคือ 10 ประตู และในชั้นที่ 2 อีก 10 ประตู ในชั้นที่ 3 เป็นบานประตูหลังคาโค้งมน อีกทั้งบานประตูทั้งหมดถูกสร้างยอดปลายหลังคาโค้งแหลม ประเด็นดังกล่าวทำให้มีผู้สันนิษฐานว่าอาจรับอิทธิพลมาจากศิลปะตะวันตกก็เป็นได้

ความสูงของหอคอยเต่าชั้นแรก มีขนาด 6.28 x 4.54 เมตร ชั้นที่ 2 ขนาด 4.80 x 3.64 เมตร และชั้นที่ 3 ขนาด 2.97 x 1.90 เมตร เดิมทีบริเวณโดยรอบของทะเลสาบทะเลฮว่านเกียมมีบ้านเรือนของประชาชนในละแวกใกล้เคียง แต่ภายหลังการเข้ายึดครองของฝรั่งเศสทำให้ประชาชนอพยพหลบหนีสงครามไปจนหมดสิ้น

เรื่องราวของหอคอยเต่า (ห้าบัส) ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตำนานของทะเลสาบฮว่านเกียม (Hoàn Kiếm Lake) ซึ่งคำว่า ฮว่านเกียม (Hoàn Kiếm) แปลว่า คีร์กระบี่ ดังนั้น ทะเลสาบแห่งนี้จึงมีความหมายว่า “ทะเลสาบคีร์กระบี่ (Lake of the Returned Sword)” แต่ในไทยนิยมเรียกอย่างคุ้นเคยว่า “ทะเลสาบคืนดาบ” ซึ่งเล่าขานกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวเวียดนาม โดยเล่าขานกันว่าเมื่อสมัยอาณาจักรไฉ่เหวียด “เลโหลย (Lê Lợi)” ได้พายเรือไปยังกลางทะเลสาบ ณ ที่นั่นเองท่านได้

พบกับเต่าสีทองลอยอยู่บนผิวน้ำ ท่านจึงขออาวูธิเศษจากเต่าสีทอง ต่อมาเทพมังกรหลักลองเกวิน (Lạc Long Quân) ได้ทรงประทานกระบี่วิเศษ โดยผูกไว้บนหลังเต่าสีทองมามอบให้ เพื่อให้เลไหลย่นำไปใช้ในการนำทัพต่อสู้ขับไล่ทหารจากราชวงศ์หมิงผู้รุกรานให้พ้นไปจากแผ่นดิน และเมื่อสงครามขับไล่ศัตรูสิ้นสุดลงพร้อมกับชัยชนะ เลไหลย่นขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์เลสมัยหลัง พระนามว่าจักรพรรดิเลเถาโต (Lê Thái Tổ Emperor) เมื่อพระองค์สามารถปลดปล่อยประชาชนให้พ้นจากอำนาจของราชวงศ์หมิง พระองค์จึงได้ล่องเรือหวนกลับมายังทะเลสาบแห่งนี้เพื่อทรงคืนกระบี่วิเศษให้แก่เทพมังกร เต่าสีทองจึงได้ฉกกระบี่วิเศษนั้นกลับคืนและดำดิ่งลงยังใต้ทะเลสาบ ทำให้ทะเลสาบแห่งนี้ได้ชื่อว่า “ทะเลสาบคืนกระบี่ (ฮว่านเกี่ยม)” ตั้งแต่นั้นมา

หอเต่า กลางทะเลสาบฮว่านเกี่ยม
คริสต์ศตวรรษที่ 15 เมืองฮานอย

หอเต่า (ห้าบ-สั่ว)
สถาปัตยกรรมขนาดความสูง 3 ชั้น

วัดเทียนมู่ (Thiên Mụ Temple)

วัดเทียนมู่ หรือจ้าวเทียนมู่ (Chùa Thiên Mụ) หรือบ้างเรียก “เจดีย์เทียนมู่ (Thiên Mụ Pagoda)” หรือยังมีอีกชื่อหนึ่งรู้จักกันในชื่อว่า “ลินมู่ (Linh Mụ)” ในสมัยแรกสร้างนั้นเรียกกันว่า “เทียนมู่ต้อ (Thiên Mụ Tộ)” เป็นวัดสำคัญประจำราชวงศ์เงวียนและยังเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ประจำเมืองเฮว้ หรือเว้ ตั้งอยู่บนเนินเขาท่าเค (Hà Khê hill) ริมแม่น้ำหอม (ชงเอื่อง) ในภาษาเวียดนามนั้น คำว่า Chùa (จ้าว) แปลว่า วัด Thiên (เทียน) แปลว่า สวรรค์ และ Mụ (มู่) หมายถึง นางฟ้า

ประวัติศาสตร์ของวัดเทียนมู่ ระบุว่าได้มีการสร้างขึ้นในสมัยต้นราชวงศ์เหงวียน ใน ค.ศ. 1601 มีฐานะสำคัญอันเป็นวัดประจำราชวงศ์เหงวียน โดยมีประวัติตามตำนานพื้นบ้านเล่ากันว่า แม่ทัพเหงวียนหว่าง (Nguyễn Hoàng, ค.ศ. 1525-1613) ขณะศึกต้นตระกูลของราชวงศ์เหงวียนได้พบกับหญิงชราในชุดอาภรณ์สีแดง-น้ำเงิน (ต่อมาเรียกกันว่า “เทียนมู่” หรือนางฟ้าสวรรค์) ได้จำแลงร่างมาให้เห็น นางได้พยากรณ์ว่า หากเหงวียนหว่างตั้งอธิษฐานจิตและสร้างวัดขึ้น ณ ที่ตรงนี้ ต่อไปภายหน้าจะได้เป็นเจ้าผู้ครองแผ่นดิน จากนั้นหญิงชราก็กลายร่างเป็นนางฟ้าหายตัวไป ทำให้แม่ทัพเหงวียนหว่างสั่งการให้เกิดการสร้างวัดเทียนมู่ขึ้น ดังนั้น ตามตำนานในคำพยากรณ์จากนางฟ้าซึ่งเป็นตัวแทนของสวรรค์จึงเท่ากับเป็นโองการจากสวรรค์ให้สร้างวัดเทียนมู่ จึงเปรียบเสมือนการทำตามมติสวรรค์ที่แสดงถึงความชอบธรรมที่ราชวงศ์เหงวียนขึ้นปกครองแผ่นดินนั่นเอง

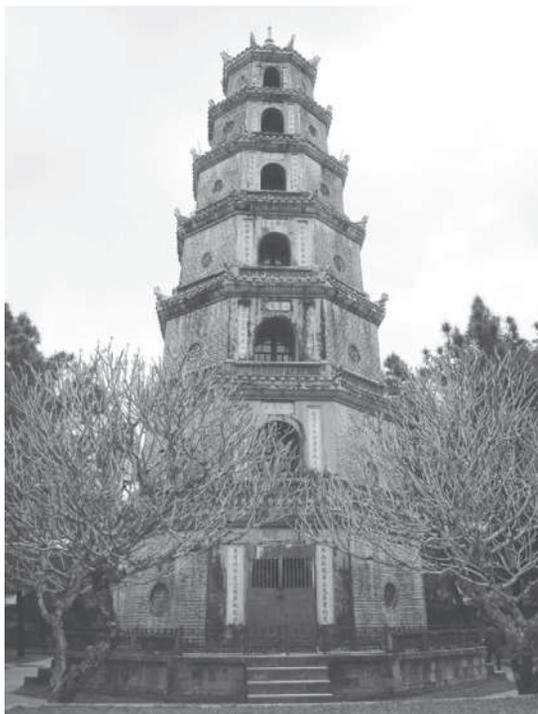

เจดีย์เทียนมู่ หรือเจดีย์เพือกเซวียน คริสต์ศตวรรษที่ 17 สูง 21 เมตร สมัยราชวงศ์เหงวียน เมืองเฮว้ (เว้)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดเทียนมู่ในสมัยแรกสร้างเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 นั้น เป็นเพียงวัดขนาดเล็ก ต่อมาใน ค.ศ. 1665 ได้มีการบูรณะขยายต่อเติมจนมีอาณาบริเวณกว้างขวาง ค.ศ. 1695 พระอาจารย์ ดิซด้ายซัน (Thích Đại Sán) แห่งนิกายเซนในสมัยราชวงศ์ชิง ได้รับคำเชิญให้มายังเมืองเฮว้ (เว้) ทำให้เกิดการแพร่หลายของนิกายเซนในเวียดนามสืบมา อีกทั้งใน ค.ศ. 1710 ได้มีการหล่อระฆังยักษ์ น้ำหนักถึง 3,285 กิโลกรัม เพื่อใช้แขวนไว้ ณ วัดเทียนมู่ กล่าวกันว่า เสียงจาก

ระฆังจะดังกังวานออกไปไกลกว่า 10 กิโลเมตร นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีประติมากรรมเต้ายักษ์ที่สร้างขึ้นจากหินอ่อนก้อนเดียว เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาว ทำให้ผู้ที่เข้าไหว้บูชาพระนิยมนลูบเต้าหินอ่อนเพื่อความมงคลแก่ชีวิตของตน

ด้านหน้าของวัดเทียนมู่สร้างขึ้นเป็นขั้นบันไดยกพื้นสูง มีทางผ่านที่สร้างเป็นเสาทั้ง 4 ต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่องทาง ช่องทางกึ่งกลางเป็นที่ให้สำหรับจักรพรรดิเท่านั้นเสด็จผ่าน ในขณะที่อีก 2 ช่องให้ขุนนางฝ่ายบุ๋นและแม่ทัพฝ่ายบู๊ตามเสด็จเดินผ่าน วัดเทียนมู่มีจุดเด่นสำคัญอยู่ที่เจดีย์ 7 ชั้น ความสูง 21 เมตร ก่อสร้างแบบเจดีย์จีน โครงสร้างอิฐทั้งหมด ทำให้กลายเป็นที่มาที่นิยมเรียกกันว่า เจดีย์เทียนมู่ (Thiên Mụ Pagoda) แต่ทว่าแท้จริงแล้วนั้น เจดีย์องค์นี้มีชื่อเรียกว่า “เจดีย์เพือกเซวียน” หรือ “เพือกเซวียนท่าบ (Phước Duyên Tháp)” สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1844 โดยจักรพรรดิเทรียวตริ (Emperor Thiệu Trị) แห่งราชวงศ์เวียต เมื่อแรกสร้างมีชื่อเดิมว่า “เจดีย์ต่อญิน (Tù Nhân Pagoda)” ลักษณะเป็นเจดีย์อิฐรูปทรงแปดเหลี่ยม ช่องประตูหลังคาโค้ง โดยมีขนาดลดหลั่นตามลำดับชั้น ในชั้นทั้งเจ็ดยังประดิษฐานพระพุทธรูปที่แตกต่างกันและหันพระพักตร์ไปยังแม่น้ำเฮือง (แม่น้ำหอม) เป็นความหมายของการอวยพรให้ราชวงศ์เวียตยั่งยืนสืบไป พระพุทธรูปที่ประดิษฐานในแต่ละชั้นเป็นตัวแทนของชาติภพต่าง ๆ ของพระพุทธรูปเจ้าทั้ง 7 พระองค์ที่เสด็จมาโปรดสัตว์ อันเป็นคติความเชื่อแบบพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ในแต่ละชั้นของเจดีย์สร้างด้วยหลังคายกสูงทั้ง 8 ทิศ

เจดีย์เพือกเซวียน คริสต์ศตวรรษที่ 19 สมัยราชวงศ์เวียต

อนึ่ง เจดีย์ต่อเถินของวัดเทียนมู่เคยถูกทำลายลงจากพายุไซโคลนเมื่อ ค.ศ. 1904 แต่ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ในอีก 3 ปีให้หลัง นอกจากนี้ ใน ค.ศ. 1963 วัดเทียนมู่ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งการเรียกร้องสิทธิในการนับถือพระพุทธศาสนา เป็นที่ชุมนุมของฝูงชนที่มาชุมนุมกันต่อต้านรัฐบาลที่กดขี่ชาวพุทธ จนกระทั่งการประท้วงลุกลามไปทั่วประเทศ ด้วยเหตุนี้ วัดเทียนมู่และเจดีย์ต่อเถินจึงเป็นศาสนสถานที่ยุโรปเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธในเวียดนามมาจนถึงปัจจุบัน

วัดบู้ตทำบ (Bút Tháp Temple)

วัดบู้ตทำบ หรือจ้าวบู้ตทำบ (Chùa Bút Tháp) ในเวียดนามบ้างเรียกว่า “วัดนิญฟุกต้อ (Ninh Phúc tự)” หมายถึง วัดแห่งสันติสุข ตั้งอยู่ในเมืองถ่วนแท้ัง จังหวัดบักนิง (Bắc Ninh) สร้างขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 ภายในวัดบู้ตทำบมีชื่อเสียงเลื่องลือในฐานะเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่แกะสลักจากไม้และมีขนาดใหญ่ที่สุดคือ “ประติมากรรมไม้พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์กวนอิมปางพันเนตรพันกร” ซึ่งได้รับการยกย่องและกล่าวขานกันว่ามีความงดงามและล้ำค่าดังสมบัติของชาติที่ตกทอดมากกว่า 300 ปี นอกจากนั้น ภายในตัววัดยังมีประติมากรรมแกะสลักจากไม้เป็นภาพเหมือนของพระโพธิสัตว์ ประติมากรรมพระอรหันต์องค์สำคัญ ๆ และประติมากรรมพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ทำให้วัดบู้ตทำบเปรียบเสมือนศูนย์รวมงานศิลปะด้านประติมากรรมไม้ที่ยิ่งใหญ่และโด่งดังมากที่สุดในเวียดนาม

วัดบู้ตทำบ คริสต์ศตวรรษที่ 17 เมืองถ่วนแท้ัง จังหวัดบักนิง

โบสถ์และวิหารต่าง ๆ ภายในอาณาบริเวณวัดบู้ตทำบมีความสวยงามด้วยโครงสร้างผสมจากไม้และหินประกอบรวมกัน วิหารหลักที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ “อารามอัมตึกเทียน (Am Tich Thiệu)” ซึ่งเป็นงานก่อสร้างทางพุทธสถานด้วยแบบอย่างสถาปัตยกรรมจีน หลังคาซ้อนปลายโค้งสูง 3 ชั้น ฟูด้วยกระเบื้องอิฐแดง ผนังหินของอาคารทั้งหมดยังได้รับการออกแบบให้เกิดความโปร่งจากการฉลุเจาะช่อง

ใน ค.ศ. 1962 วัดบู้ตทำบและสถาปัตยกรรมทั้งหมดภายในวัดได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นปูชนียสถานสำคัญของชาติ อันสะท้อนให้เห็นถึงทักษะฝีมือชั้นเลิศของประติมากรในสมัยโบราณที่ฝากผลงานทางศิลปะ ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมซึ่งสืบทอดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เจดีย์บัวเวียม (Báo Nghiêm Pagoda)

เจดีย์บัวเวียม หรือ “ทำบบัวเวียม (Tháp Báo Nghiêm)” เป็นเจดีย์หินสีขาวแปดเหลี่ยม เป็นเจดีย์หินที่มีเอกลักษณ์และโดดเด่นที่สุดภายในวัดบู้ตทำบ เป็นเจดีย์ที่แปลกตาเพราะไม่เหมือนการสร้างตามคติจีน แต่กลับเหมือนประภาคารของตะวันตกมากกว่า องค์เจดีย์มีขนาดความสูง 13.05 เมตร จากฐานสู่ชั้นบนสุดรวม 5 ชั้น ในแต่ละชั้นห่างประมาณ 2 เมตร โดยชั้นล่างสุดสูง 2.29 เมตร ยอดชั้นบนเป็นลักษณะปลายแหลมทรงเจดีย์น้ำเต้า การออกแบบเจดีย์บัวเวียมมีความแปลกตากว่าเจดีย์ใด ๆ ในประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมเวียดนาม บริเวณชั้นล่างของฐานเจดีย์ออกแบบสร้างให้เกิดความโปร่งด้วยเสาหินค้ำรับน้ำหนักในมุมทั้งแปด พื้นขอบแกะสลักลวดลายสัตว์มงคล ประติมากรรมนูนต่ำอย่างสวยงาม โดยเฉพาะเสาทั้งสองที่อยู่บริเวณทางเข้าสู่เจดีย์ แกะสลักลายมังกรต้นเมฆหมุนวนเป็นเกลียวล้อมพันเสาอย่างวิจิตรตระการตา แสดงให้เห็นถึงฝีมือชั้นเยี่ยมของประติมากรในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี การเรียงหินกระทำได้ด้วยการก่อจากหินก้อนใหญ่มากเป็นพิเศษวางเรียงซ้อน ๆ กันขึ้นเป็นผนังโครงสร้างเจดีย์ แม้อูทึบตันแต่แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่และมั่นคงอย่างเห็นได้ชัด

เจดีย์บัวเจียม ภายในวัดบู้ต่าบ สูง 13.05 เมตร

ประติมากรรมไม้พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์กวนอิม
ปางพันเนตรพันกร ประดิษฐานภายใน
วิหารวัดบู้ต่าบ

สถาปัตยกรรมเวียดนาม ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19-20

นครจักรพรรดิแห่งเฮว้ หรือพระราชวังหลวงเมืองเว้ (Imperial City, Hué)

นครจักรพรรดิแห่งเฮว้ (พระราชวังหลวงเมืองเว้) ในภาษาเวียดนามเรียกว่า “หว่างถันเฮว้ (Hoàng thành Hué)” บ้างเรียกกันว่า “ต่ายโหน่ย (Đại Nội)” แปลว่า พระราชวังหลวง (Royal palace) หรือที่ชาวไทยนิยมเรียกว่า “พระราชวังไดโน้ย” นิยมเรียกกันว่า “พระราชวังต้องห้าม”²

² พระราชวังต้องห้าม หรือเมืองต้องห้าม (The Forbidden City) เป็นคำที่ใช้เรียก “พระราชวังกรุงปักกิ่ง” (ปัจจุบันนิยมเรียกกันโดยย่อว่า “กู้กง”) เป็นพระราชวังที่ประทับและว่าราชการของจักรพรรดิจีนสมัยราชวงศ์หมิง และชิง ในภาษาจีนจะเขียนว่า จื่อจิ้นเฉิง (紫禁城) จื่อ แปลว่า สีม่วง จิ้น แปลว่า ห้าม และเฉิง แปลว่า เมือง แต่สำหรับคำว่า จื่อ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงสีม่วง หากแต่หมายถึง ดาวเหนือ (North Star) ซึ่งในภาษาจีนโบราณเรียกกันว่า ดาวจื่อเวย (Ziwei Star, 紫微星) ในทางดาราศาสตร์จีนนั้นเชื่อว่า ตำแหน่งของกลุ่มดาวจื่อเวยอยู่แวดล้อมตำแหน่งดวงดาวของจักรพรรดิ ซึ่งตั้งเป็นศูนย์กลางของวังแห่งสวรรค์ ดังนั้น จื่อจิ้นเฉิง จึงหมายถึง เมืองต้องห้ามอันเป็นที่ประทับแห่งจักรพรรดิ ไม่ใช่พระราชวังสีม่วงแต่อย่างใด

เช่นเดียวกับพระราชวังกรุงปักกิ่งในจีน พระราชวังหลวงเมืองเว้ตั้งอยู่ที่เมืองเฮว้ หรือเว้ อดีตราชธานีสมัยราชวงศ์เงวียน ปัจจุบันเมืองเฮว้ (เว้) เป็นเมืองเอกของจังหวัดเถื่อเทียนเฮว้ (Thừa Thiên Huế) สถานที่แห่งนี้เปรียบเสมือนศูนย์กลางแห่งอำนาจในการปกครองของราชวงศ์เงวียน (Nguyễn Dynasty, ค.ศ. 1802-1945) เป็นพระราชวังหลวงประจำราชวงศ์เงวียน บ้างเรียกว่า “พระราชวังเก่าเมืองเว้” ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมื่อ ค.ศ. 1993 ในชื่อ “หมู่โบราณสถานเมืองเว้ (Complex of Hue Monuments)” ประกอบไปด้วยป้อมปราการกำแพงที่สร้างอยู่ล้อมรอบพระราชวังหลวงแห่งอาณาจักรไตนาม (Đại Nam Kingdom) ของราชวงศ์เงวียน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของนครจักรพรรดินั้น ได้รับแบบอย่างมาจากพระราชวังกรุงปักกิ่ง (กู้กง) ของจีน ก่อสร้างแบบป้อมปราการขนาดใหญ่ แวดล้อมไปด้วยกำแพงยาว 2 กิโลเมตร ด้านนอกของกำแพงยังขุดไว้ด้วยคูน้ำล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง น้ำที่ล้อมรอบนั้นล้นมาจากสายน้ำจากแม่น้ำเฮืองหรือแม่น้ำหอม (Perfume River) อันเป็นแม่น้ำสายสำคัญของเมืองเฮว้ (เว้) บริเวณด้านในเมืองพระราชวังมีความยาวของกำแพงในแต่ละด้านเท่ากับ 2.5 กิโลเมตร เป็นที่ประทับขององค์จักรพรรดิแห่งราชวงศ์เงวียนทุกพระองค์ รวมทั้งเป็นที่พำนักของพระบรมวงศานุวงศ์ราชวงศ์เงวียนที่อยู่ภายในพระราชวังหลวงแห่งนี้

ประวัติการสร้างนครจักรพรรดิแห่งนี้เริ่มต้นจากเงวียนฝุกแอ็ง (Nguyễn Phúc Ánh) ซึ่งได้ขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เงวียนเมื่อ ค.ศ. 1802 พระนามว่า “จักรพรรดิญาล็อง (Emperor Gia Long)” ต่อมาเมื่อราชวงศ์เงวียนได้รับการรับรองจากจีน จักรพรรดิญาล็องจึงได้มีพระราชโองการก่อสร้างพระราชวังหลวงแห่งนี้ขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1804 ใช้คนงานก่อสร้างนับพันคนในการถมดินสร้างขึ้นเป็นกำแพงอิฐสูง 6 เมตร กำแพงซ้อนกันถึง 3 ชั้น และมีขนาดความหนากว่า 2 เมตร กำแพงชั้นนอกมีความยาวตลอดแนวรวม 11 กิโลเมตร ใช้เวลาในการสร้างนานถึง 27 ปี ตำแหน่งที่ตั้งของพระราชวังหลวงภายในเมืองพระราชวังได้รับการออกแบบวางผังก่อสร้างตามหลักชัยภูมิที่ดีที่สุดหันหน้าไปทางแม่น้ำเฮืองทางทิศตะวันออก ซึ่งแตกต่างจากพระราชวังกรุงปักกิ่งที่หันไปทางทิศใต้ หลังจากนั้นมาได้มีการก่อสร้างพระตำหนักและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ อาทิ สวนหย่อม และอาคารต่าง ๆ ต่อเติมเพิ่มขยายขึ้น จวบจนกระทั่งจักรพรรดิบาวได๋ (Bào Đại Emperor) ทรงประกาศสละราชสมบัติเมื่อ ค.ศ. 1945 นับเป็นการสิ้นสุดระบอบกษัตริย์ในเวียดนาม และทำให้พระราชวังหลวงถูกทิ้งร้างลง

อนึ่ง พระราชวังได้รับความเสียหายอย่างหนักจากการบุกยึดของกองทัพฝรั่งเศส พระตำหนักหลายแห่งถูกกระสุนปืนใหญ่ยิงถล่มและถูกเผาต่อมา จนปัจจุบันเหลือพระตำหนักที่สำคัญ ๆ เพียงไม่กี่หลังเท่านั้น พอมาในสมัยสงครามกับสหรัฐอเมริกา กองทัพอเมริกา ได้บุกเข้ากวาดล้างเวียดกงจนพระราชวังกลายเป็นสมรภูมิสงครามและพังเสียหายอย่างหนัก ทุกวันนี้รัฐบาลเวียดนามได้ดำเนินซ่อมแซมและบูรณะพระราชวังหลวงอีกครั้ง โดยประสงค์จะฟื้นฟูเมืองพระราชวังให้กลับมารุ่งเรืองสวยงามอีกครั้ง และจะเปิดให้เข้าชมอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2015 เนื่องจากพระราชวังหลวงเมืองเว้

(หว่างถั่นเฮว) มีอาณาบริเวณกว้างขวางมาก ภายในมีการสร้างที่ตำหนักประทับ พระที่นั่ง ศาลา หอแก่ง สถานสักการะ สระน้ำ และประตู ทั้งหมดล้วนแล้วแต่สร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงพระราชอำนาจและความยิ่งใหญ่ของราชวงศ์เหงวียน ซึ่งยังคงปรากฏให้เห็นจนถึงทุกวันนี้ ดังยกตัวอย่างสถาปัตยกรรมสำคัญภายในพระราชวังหลวงดังนี้

พระที่นั่งเตียนถายหว่า (Điện Thái Hòa)

พระที่นั่งเตียนถายหว่า บ้างเรียกว่า พระราชวังถายหว่า (Thái Hòa Palace) ได้รับการก่อสร้างขึ้นตามแบบอิทธิพลของพระที่นั่งไท่เหอเตี้ยน (Taihedian) ในพระราชวังกรุงปักกิ่ง คำว่า ถายหว่า แปลว่า สมดุลกลมกลืนอันสูงสุด เป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นที่สุดและสำคัญมากที่สุดภายในพระราชวังหลวงเมืองเว้ (หว่างถั่นเฮว) ตลอดสมัยราชวงศ์เหงวียน เป็นที่ประทับออกกว่าราชการ แผ่นดินของจักรพรรดิราชวงศ์เหงวียนทั้ง 13 พระองค์ ตั้งแต่ปฐมกษัตริย์จักรพรรดิญาลือองไปจนถึงจักรพรรดิบาวไตซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้าย ดังนั้น พระที่นั่งเตียนถายหว่าจึงเท่ากับเป็นศูนย์กลางของการว่าราชการแผ่นดินในการปกครองประเทศนั่นเอง

พระที่นั่งเตียนถายหว่า พระที่นั่งว่าราชการแผ่นดินของจักรพรรดิแห่งราชวงศ์เหงวียน

สถาปัตยกรรมพระที่นั่งเตียนถายหว่าเริ่มก่อสร้างขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1804 ในรัชสมัยของจักรพรรดิญาลืออง และสำเร็จเสร็จสิ้นลงในรัชกาลต่อมา คือสมัยจักรพรรดิมีญูหม่าง เมื่อ ค.ศ. 1833 ใช้ระยะเวลาในการสร้างนานถึง 29 ปี พระที่นั่งเตียนถายหว่าเป็นเสมือนศูนย์กลางของพระราชวังหลวง

หรือ “พระราชวังต้องห้าม” ล้อมรอบด้วยกำแพงพระราชวังทั้ง 4 ด้าน สูง 4 เมตร ใช้อิฐหนา 1 เมตร ในการสร้าง และในแต่ละด้านสร้างประตูทางเข้าไว้ทั้ง 4 ทิศ ได้แก่ ประตูโงโมนทางทิศใต้ ประตูเทียนเถินทางทิศตะวันออก ประตูเจื่องตีกทางทิศตะวันตก และประตูหว่าบิญทางทิศเหนือ ลักษณะของตัวอาคารพระที่นั่งเตียนถัวออกแบบสร้างแบบผสมผสานระหว่างศิลปะจีนกับเวียดนาม ตกแต่งเพดาน คาน และเสาด้วยลวดลายสีทองและแดง การสร้างพระที่นั่งเตียนถัวใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญ อาทิ เป็นสถานที่ประกอบพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาองค์จักรพรรดิ เป็นสถานที่รองรับเชื้อพระวงศ์ระดับสูงและทูตานุทูตจากต่างประเทศที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับราชวงศ์เหงียน ท้องพระโรงขนาดใหญ่จึงใช้เป็นที่จักรพรรดิเสด็จประทับบริหารราชการ ประกาศราชโองการ และใช้เป็นสถานที่เข้าเฝ้าของขุนนาง และช่วงเวลาการเข้าเฝ้านั้นจะทำการแต่ตอนกลางคืนก่อนเข้าตู่หรือก่อนพระอาทิตย์ขึ้นเท่านั้น

พระที่นั่งเตียนฝุ่งเตียน (Điện Phụng Tiên)

สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1820-1829 ในรัชสมัยของจักรพรรดิญาล็อง ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เหงียน ถึงจักรพรรดิมิญหม่าง สร้างขึ้นด้วยประสงค์จะให้เป็นที่นั่งบูชาบรรพชนประจำราชวงศ์เหงียน

พระที่นั่งเตียนฝุ่งเตียน พระที่นั่งบูชาบรรพชนประจำราชวงศ์เหงียน

การก่อสร้างมีความสวยงามและสมพระเกียรติ โดยภายในประดับตกแต่งอย่างงดงาม ส่วนด้านนอกสร้างแบบสถาปัตยกรรมแนวนอนแบบชั้นเดียว หลังคากระเบื้องอิฐ แบ่งเป็น 9 ช่องประตู ล้อมรอบตำหนักด้วยกำแพงทั้ง 4 ด้าน ด้านหน้าทางเข้าสู่พระตำหนักยังสร้างไว้ด้วยประตูประดับลวดลายกระเบื้องเคลือบอย่างสวยงามตระการตา เรียกว่า “ประตูต๋าม-เกวีน (Tam Quan)” โดยออกแบบเป็นประตูหลังคาโค้ง 3 ช่อง ด้านบนแกะสลักแบบหลังคาเก้งจิ้น 3 ชั้น พระที่นั่งเตียนฝุงเตียนถูกทำลายลงจากสงครามและเสียหายเป็นอย่างมาก คงเหลือเพียงประตูทางเข้าในสภาพทรุดโทรม ปัจจุบันนี้อยู่ระหว่างบูรณะซ่อมแซมขึ้นใหม่อีกครั้ง

ศาลาลำกั๊ก (Lâm Các Pavilion)

ศาลาลำกั๊ก ในภาษาเวียดนามเรียกว่า เหียนลำกั๊ก (Hiền Lâm Các) สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1821 เสร็จสิ้นลงใน ค.ศ. 1822 สมัยจักรพรรดิมีญหม่าง กษัตริย์องค์ที่ 2 ของราชวงศ์เงวียน มีความสูง 17 เมตร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่สูงที่สุดในพระราชวังหลวงเมืองเว้แห่งนี้ นับเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์สำคัญแห่งพระราชอำนาจของจักรพรรดิราชวงศ์เงวียน

ศาลาลำกั๊ก (เหียนลำกั๊ก)

โครงสร้างของเหียนลำกั๊กประกอบสร้างขึ้นจากไม้ทั้งหลัง ส่วนด้านนอกเป็นอิฐประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีอย่างสวยงาม ตัวอาคารสูง 3 ชั้น ลดหลั่นตามลำดับชั้น โดยชั้น 2 แบ่งเป็น 3 ห้อง และชั้นบนมีเพียงห้องเดียว ในทุกชั้นประดับด้วยหลังคากระเบื้องสีเหลืองทองอย่างสวยงาม ในส่วนที่

2-3 ระบายสีแดงทับบนแผ่นไม้ ส่วนชั้นแรกเสริมด้วยผนังปูนทาด้วยสีเหลือง บริเวณทางขึ้นสร้างเป็นบันได 9 ขั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่องทาง สองฟากข้างประดับด้วยประติมากรรมมังกรคูในตำแหน่งช่องทางกลางเป็นทางสำหรับจักรพรรดิเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดในงานแกะสลักชัดเจน บริเวณด้านหน้ากระถางตั้งประดับไว้ด้วยกระถางรูปสำริดประจำราชวงศ์ จำนวน 9 ใบ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นกระถางรูปที่หล่อด้วยโลหะสำริด

ประตูพระราชวังทั้งสี่แห่งพระราชวังหลวงเมืองเว้

พระราชวังหลวงเมืองเว้ (หว่างถั่นเฮว) ได้รับการออกแบบสร้างตามแบบของพระราชวังกรุงปักกิ่ง มีการออกแบบแผนผังภายใต้หลักการออกแบบประตูวังทั้ง 4 แห่งในตำแหน่งที่ดีที่สุดตามหลักชัยภูมิฮวงจุ้ยที่เวียดนามได้รับอิทธิพลมาจากจีน ประตูพระราชวังทั้ง 4 ทิศได้รับการสร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1833 สมัยจักรพรรดิมีญหม่าง ประตูทั้งสี่ประกอบด้วย

- ประตูโงโมน หรือเกือโงโมน เป็นประตูหลักของพระราชวัง หันหน้าไปยังทิศใต้
- ประตูเหียนเถียน หรือเกือเหียนเถียน เป็นประตูด้านขวาพระราชวัง หันหน้าไปยังทิศตะวันออก
- ประตูเจืองตึก หรือเกือเจืองตึก เป็นประตูด้านซ้ายพระราชวัง หันหน้าไปยังทิศตะวันตก
- ประตูหว่าปญญ หรือเกือหว่าปญญ เป็นประตูหลังของพระราชวัง หันหน้าไปยังทิศเหนือ

ประตูโงโมน (Ngọ Môn Gate)

ประตูโงโมน หรือเกือโงโมน (Cửa Ngọ Môn) หมายถึง ประตูแห่งยามเที่ยง เป็น “ประตูหลักของพระราชวัง” สะท้อนนัยความหมายของความรุ่งเรืองยามเที่ยงวัน อันเป็นช่วงเวลาแห่งความสำเร็จโรจน์แห่งแสงอาทิตย์ ตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าของพระราชวังหลวงเมืองเว้ (หว่างถั่นเฮว) หันหน้าสู่ทิศใต้ซึ่งเป็นทิศที่ดีที่สุดตามหลักชัยภูมิฮวงจุ้ยในคติจีน อยู่ในตำแหน่งของหงส์ไฟ ทำให้ลวดลายประดับบนสถาปัตยกรรมใช้เป็นสัญลักษณ์ประติมากรรมหงส์ สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1833 สมัยจักรพรรดิมีญหม่าง ลักษณะของการสร้างคล้ายพระราชวังซ้อนตั้งอยู่เหนือป้อมปราการ ตั๋วอาคารคล้ายตึกหน้าหรือศาลาหอเก่งขนาดใหญ่ เรียกว่า ศาลาเลิวหงฝุง (Lầu Ngũ Phụng) เป็นสถาปัตยกรรมยกพื้นสูงด้วยเสา หลังคากระเบื้องเคลือบเหลืองทอง เป็นลักษณะหลังคาซ้อน 2 ชั้น ตั๋วอาคารเชื่อมต่ออีก 2 ปีกที่สร้างออกไปสู่ด้านขวาฝั่งซ้ายและขวา หลังคาทั้ง 2 หลังปูด้วยกระเบื้องเคลือบเขียว มีลักษณะคล้ายศาลาเก่งจีนชั้นเดียวแต่ยกพื้นสูงด้วยเสาสีแดง การออกแบบก่อสร้างให้อาคารทั้ง 3 หลังเชื่อมต่อกันทั้งหมด รวมทั้งฐานด้านล่างบนประตูวังสร้างเป็นลานกว้างรองรับ จุดประสงค์ของการสร้างจึงทำให้จักรพรรดิสามารถทอดพระเนตรทัศนียภาพรอบเมืองเฮว (เว้) ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งยังใช้ในการทอดพระเนตรพระราชพิธีและงานเฉลิมฉลองสำคัญ ๆ อีกด้วย ด้านล่างของประตูสร้างเป็น 5 ช่องทางเข้า 3 ช่องประตูกึ่งกลางรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้สำหรับทางผ่านของจักรพรรดิ แม่ทัพ และขุนนาง ส่วน

อีก 2 ช่องประตูทางปีกซ้ายขวาสร้างเป็นแบบหลังคาโค้ง ใช้เป็นทางผ่านสำหรับข้าราชการและบุคคลอื่น ๆ

ประตูโงโมน หรือเกือโงโมน เป็นประตูหลักของนครจักรพรรดิแห่งเฮว้ (พระราชวังหลวงเมืองเว้)

ประตูเหียนญิน หรือเกือเหียนญิน

ประตูเหียนญิน (Hiên Nhon Gate)

ประตูเหียนญิน หรือเกือเหียนญิน (Cửa Hiên Nhon) หรือเกือเหียนโมน (Cửa Hiên Môn) แปลว่า ประตูแห่งมนุษยธรรมสว่างไสว เป็นประตูด้านทิศตะวันออก ในตำแหน่งของมังกรเขียว การก่อสร้างประตูตะวันออก (ประตูเหียนญิน) และประตูตะวันตก (ประตูเจืองต๊ก) จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก ทั้ง 2 ประตูสร้างขึ้นอย่างสวยงาม ใช้การประดับประดาตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบสีอย่างวิจิตร รูปแบบคล้ายป้อมประตูแบบ 2 ชั้น ประตูโค้ง 6 ช่อง แบ่งเป็นชั้นล่าง 3 ช่องบานประตูไม้สีแดง และชั้นบนอีก 3 ช่องโค้งแต่ไม่มีบานประตู สองฟากข้างซ้ายขวายังตั้งไว้ด้วยประติมากรรมหินสิงโตหันหน้าเข้าหากัน โดยเชื่อมต่อกับสะพานหินที่ทอดจากทิศตะวันออกถึงวังหลวง

ประตูเจืองต๊ก (Chuong Đúc Gate)

ประตูเจืองต๊ก หรือเกือเจืองต๊ก (Cửa Chuong Đúc) แปลว่า ประตูแห่งคุณธรรมกระจ่าง เป็นประตูด้านทิศตะวันตก ในตำแหน่งของเสือขาว เป็นประตูที่มีความงดงามและสร้างในแบบอย่างเดียวกันกับประตูเหียนญิน มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในลวดลายและรายละเอียดของประติมากรรมบนผนัง รวมทั้งด้านหน้าของประตู ทุกวันนี้อยู่ในสภาพทรุดโทรม โดยไม่มีประติมากรรมสิงโตแต่อย่างใด สันนิษฐานว่าพังทลายไปจากสงครามกลางเมืองเมื่อ ค.ศ. 1968 และด้านหน้าประตูไม่มีการสร้างสะพานเชื่อมต่อกับแผ่นดินใหญ่แต่อย่างใด